

391.104

ค.จ.บ.

ร.3

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมกิจ กิจพูนวงศ์

22 ต.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๕-51๒๐4

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์)

..... กรรมการ
(รศ.เนกา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์)

..... กรรมการ
(รศ.เนกา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ.อาวุธ วัฒนสิน)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ..๕... เดือน มีนาคม พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และรองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจแบบทดสอบ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต ศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้บริหารโรงเรียนและคณะอาจารย์โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

ขอขอบคุณ คุณมังกร เศรษฐะทัตต์ ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์แบบทดสอบ ขอขอบคุณ อาจารย์วิชัย ใจมุ่ง อาจารย์บรรลือศักดิ์ มีชัย และคุณอมร อรุณกาญจนา ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณอาจารย์จินดา กิจพูนวงศ์ ที่เป็นกำลังใจ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด
สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณบิดา มารดา ที่สนับสนุนการศึกษามาโดยตลอด และครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณอย่างยิ่ง

สมกิจ กิจพูนวงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า 4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า 4
	นิยามศัพท์เฉพาะ 5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	ความหมายของคุณภาพชีวิต 7
	การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 10
	เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต 17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต 25
	การวิเคราะห์องค์ประกอบ 31
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า 33
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
	ประชากร 34
	กลุ่มตัวอย่าง 34
	วิธีการดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต 37
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 39
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 40
	วิธีการจัดกระทำข้อมูล 40
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 42
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 42
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 43

5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	58
	กลุ่มตัวอย่าง	58
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	58
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	58
	การวิเคราะห์ข้อมูล	59
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
	อภิปรายผล	61
	ข้อเสนอแนะ	63
	บรรณานุกรม	65
	ภาคผนวก	70
	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	89
	ประวัติย่อผู้วิจัย	90

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขต	34
2	ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง	44
3	ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบรายข้อ	44
4	จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ	46
5	เมตริกองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบอโรทอนอล	48
6	ตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป ในองค์ประกอบเพียง องค์ประกอบเดียว	50
7	องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับองค์ประกอบและข้อความ	52
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	56
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพสมรส	57
10	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	83

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงลำดับขั้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต	37

ภูมิหลัง

มนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดในโลก ถ้ามนุษย์มีคุณภาพสูงแล้วมนุษย์นี้เองจะเป็นผู้สร้างโลก รักษาโลก และทำให้โลกเจริญถาวรมั่นคง ในทางตรงกันข้ามถ้ามนุษย์ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแล้ว มนุษย์นี้เองเช่นกันจะทำลายโลกทำลายสิ่งแวดล้อม และในท้ายที่สุดก็ทำลายตนเอง การกระทำดังกล่าวปรากฏอย่างชัดเจนในช่วงทศวรรษที่แล้วมา มนุษย์ได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ อากาศ และน้ำ ลงไปอย่างมาก ทั้งที่เกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์และความโลภที่เกิดจากความคิดที่ไม่ถูกต้อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องดำเนินการอย่างดีให้มีประสิทธิภาพเป็นไปเพื่อพัฒนาสังคม พัฒนาโลก การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมาก (โกวิท ประวาลพุกฤษ์. 2535) ประเทศแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ชาติ และ เงินทุนมากเพียงใด จะไม่สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องได้ หากขาดซึ่งประชากรที่มีคุณภาพ และมีจำนวนเพียงพอ กล่าวคือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วเพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร และการใช้ประโยชน์จากประชากร ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการที่เศรษฐกิจของประเทศไทย ได้เติบโตอย่างรวดเร็ว ในช่วงพุทธศักราช 2523 จนถึงปัจจุบัน การประกอบการของธุรกิจเอกชนต้องชłodตัวลง แม้ว่าจะมีทุนและมีเทคโนโลยีที่จัดซื้อมาได้ เพราะต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและในสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต้องการประกอบการธุรกิจภาคเอกชน การแก้ไขปัญหาของภาคเอกชน โดยการขึ้นอัตราเงินเดือนและสิ่งจูงใจ จนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายแก่ภาครัฐ เมื่อต้องสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ให้กับภาคเอกชน ตัวอย่างดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการขาดการเตรียมการของภาคเอกชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการขยายกิจการของตนและในภาครัฐ ในการผลิต และพัฒนาประชากรทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2535)

แผนประชากรเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) มีการกำหนดแผนประชากรไว้ใน ส่วนที่ 4 คือส่วนของแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมส่วนนี้ประกอบด้วย 4 บท ด้วยกันคือ บทที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและสาธารณสุข บทที่ 2 การพัฒนาจิตใจวัฒนธรรมและสังคม บทที่ 3 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิต และบทที่ 4 การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7. 2535)

จุดเน้นที่สำคัญจุดหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี คุณภาพชีวิตจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายวางแผนและสรรหาแนวทางการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติโดยใช้มาตรการ และวิธีการต่าง ๆ เช่น การสาธารณสุขมูลฐาน การสร้างงานในชนบท การใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่ประชาชนและการศึกษา เป็นต้น

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง สำหรับสร้างสรรค์ความก้าวหน้า และการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักการแก้ปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากร วัสดุ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความคิดความสามารถจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพตลอดจนมีความมั่งคั่งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพอนามัยรัฐบาลได้ดำเนินการทั้งในด้านการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา การพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ การพัฒนาด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการส่งเสริมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7. 2535) ผู้ที่มีอิทธิพลและมีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาอย่างยิ่งคือครู ปัญหาที่สังคมไทยเรากำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน คือทำอย่างไรจึงจะให้ครูมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพในการสอนตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. 2531) การมุ่งเน้นพัฒนาครูจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการพัฒนาการศึกษาเพราะโดยบทบาท และหน้าที่ครูมีหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นคนดี มีทักษะในการดำรงชีวิต และประกอบวิชาชีพที่มีประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ ครูที่มีคุณภาพจะช่วยพัฒนาเด็กตามพื้นฐานให้เต็มศักยภาพของเขา ให้การศึกษาเพื่อให้เขาคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้จักตนเองอย่างถูกต้องใฝ่ก้าวหน้าสร้างสรรค์หันเข้าหา สังคมเป็นคนที่มีคุณภาพและใช้ชีวิตที่มีคุณภาพในที่สุด (สุภาวี่ มาลากุล ณ อยุธยา. 2528)

ครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมาก และมีส่วนในการพัฒนาประเทศ เพราะครูมีบทบาทกว้างขวางอย่างยิ่งในสังคม งานของครูเป็นงานที่สร้างบุคคลออกไปสู่สังคม (สุรางค์ จันทรเอม. 2529) หน้าที่ของครู คือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคม โดยใช้กระบวนการศึกษาอบรมในฐานะผู้ฝึก ผู้แนะนำ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแก่บุคคล (ระพี สาคริก และคนอื่น ๆ. 2529) โดยฐานะและบทบาทของครู ดังกล่าวมาแล้วนั้นส่งผลให้บุคลิกภาพ ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมของครูมีอิทธิพลต่อนักเรียนและประชาชนอย่างยิ่ง เมื่อครูมีความสำคัญต่อสังคมมาก จึงจำเป็นที่ครูควรจะเป็นคนที่ต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี แต่ในปัจจุบันนับตั้งแต่ประเทศของเราเริ่มวางแผนนโยบายในการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม โดยมุ่งหวังจะให้ประเทศอุตสาหกรรมใหม่

ในเอเชีย ทำให้วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเศรษฐกิจ และค่าครองชีพสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วปัญหาจราจร มลภาวะต่าง ๆ ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ครูที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงต้องต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว อาจทำให้เกิดความเครียดซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตที่โดยตรง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมากโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นครูซึ่งมีบทบาท และหน้าที่สำคัญต่อสังคม ในการที่จะทราบว่าประชากรกลุ่มใดมีคุณภาพชีวิตสูงต่ำเพียงใดจะต้องมีเครื่องชี้วัดโดยพยายามจัดสร้างให้ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ ที่เชื่อว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราเรียกว่าคุณภาพชีวิต อาทิ ปริมาณอาหารที่บริโภค น้ำสะอาด เครื่องนุ่งห่ม ระบบสุขภาพ ที่อยู่อาศัย และการงานอาชีพ นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตครอบครัว ความสะดวกสบายในการเดินทาง การติดต่อสื่อสาร การรับข่าวสาร และการสาธารณสุขของชุมชน หรือท้องถิ่น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะวัดในระดับความจำเป็นเบื้องต้น หรือในระดับสูงขึ้นไปได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละสังคม (สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมัครการ. 2534)

สำหรับในประเทศไทยรัฐบาลได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรในชนบทซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่ยังยากจน หรือขาดสนทางด้านวัตถุอยู่มาก โดยใช้เครื่องมือวัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งใช้เป็นหลักยึดหรือเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างจริงจัง นับตั้งแต่ปี ที่ เริ่มโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิต (พ.ศ. 2528-2530) เป็นต้นมา ความจำเป็นพื้นฐานที่กำหนดไว้มีอยู่ 8 ประการคือ

1. ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย
2. ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
3. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีพและการประกอบอาชีพ
4. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
5. ประชาชนมีการผลิตหรือจัดหาอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ครอบครัวสามารถคุมช่วงเวลาและจำนวนการมีบุตรได้ตามต้องการ
7. ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง
8. ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจตนเองให้ดีขึ้น

จาก จปฐ. 8 ประการนี้ได้แยกออกไปเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ เพื่อความชัดเจนในด้านเนื้อหาารวมเป็น 18 ข้อ โดยจัดทำเครื่องชี้วัดได้ 32 ตัว (สมศักดิ์ สุวรรณจริต. 2529)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวง และเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย กิจกรรม ทุกอย่างมุ่งเข้าสู่กรุงเทพมหานครทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความหลากหลายผสมผสานระหว่างความเจริญตะวันตกกับวัฒนธรรม อารยธรรมตะวันออก ความยากจนกับความร่ำรวย ความ

สะดวกสบายกับความลำบาก ความเรียบง่ายกับความซับซ้อน การศึกษาใดได้ดีก็ตามที่ศึกษาใน ภาวะของความหลากหลายย่อมไม่ตรงไปตรงมา แต่การเริ่มศึกษาจากสภาพที่ซับซ้อน แม้ทำได้ยาก แต่ก็เอื้อผลมากกว่าการศึกษาจากสภาพความเรียบง่าย กรุงเทพมหานครเป็นเสมือนเมืองต้นแบบ ของการขยายตัวของจังหวัดอื่น ๆ การศึกษาใดได้ดีก็ตามที่ศึกษาในเขตกรุงเทพ ย่อมเอื้อต่อการ ประยุกต์ใช้กับจังหวัดอื่น ๆ ที่กำลังมีแนวโน้มพัฒนาตามแบบกรุงเทพ (อุทุมพร จามรมาน. 2528)

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง การวิเคราะห์องค์ ประกอบคุณภาพชีวิตของบุคคลแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มครูทำให้ทราบคุณภาพชีวิตโดยรวมเพื่อเป็น ข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต ว่าประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้างเพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของครู อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครู โดยส่วนรวมต่อไป

๒) ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามเพศ

3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแนวทาง ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เป็นแนวทางการวิจัยคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป
3. เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตได้ตรงกับองค์ประกอบคุณภาพชีวิต

๓) ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 428 โรงเรียน จำนวนครู 13,018 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 1,000 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3.1 ตัวแปรต้น

3.2.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง

3.2.2 สถานภาพสมรส ได้แก่ สมรสและอยู่ด้วยกัน โสดและอื่น ๆ

3.2 ตัวแปรตาม คือ คะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบ หมายถึง การค้นหารูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือความสัมพันธ์ระหว่างคนหรือวัตถุเพื่อให้ได้เนื้อแท้ ๆ ที่ซ่อนอยู่ หรือให้ได้ตัวประกอบแยกออกจากกันเป็นกลุ่ม ๆ

2. คะแนนองค์ประกอบ หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดคุณภาพชีวิตในแต่ละองค์ประกอบ

3. คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมซึ่งเจ้าของชีวิตมีความพึงพอใจในช่วงเวลาหนึ่ง ระดับความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตได้จากแบบทดสอบวัดคุณภาพชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดแนวคิดของ เดย์ (Day, 1978) ประกอบด้วย 13 มิติย่อย คือ

3.1 ครอบครัว หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต ด้านคู่ครอง บุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมถึงสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย

3.2 การงานอาชีพ หมายถึง ความพึงพอใจในการทำงานอาชีพ สถานที่ทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ชั่วโมงทำงาน รายได้ ความมั่นคงของงาน และโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน

3.3 ชีวิตสังคม หมายถึง ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ การมีเพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน การพบปะสังสรรค์ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

3.4 การพักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความสะดวกสบายในการเดินทางไปยังสถานที่พักผ่อน กิจกรรมที่ทำงานอดิเรก การบันเทิง

3.5 สุขภาพอนามัย หมายถึง ความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง การเจ็บป่วย การดูแลสุขภาพ

3.6 การสาธารณสุข หมายถึง ความพึงพอใจในการรับบริการ ด้านสุขภาพจากสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน แพทย์ ค่ารักษาพยาบาล ค่ายาและเวชภัณฑ์

3.7 การบริโภคสินค้าและบริการ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริโภคสินค้า ได้แก่ การเลือกซื้อ คุณภาพ ราคา สภาพร้าน มารยาทของผู้ขาย ความพึงพอใจในการให้บริการของผู้ขาย

3.8 การครอบครองทรัพย์สิน หมายถึง ความพึงพอใจในการครอบครองทรัพย์สิน ได้แก่ บ้าน เครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน ยานพาหนะส่วนตัว เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ การออมทรัพย์ และการลงทุนต่าง ๆ

3.9 ทักษณภาพเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง เช่น ความล้มเหลว ผลในเป้าหมายชีวิต ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่นได้ การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ระดับการศึกษาที่สำเร็จ ความเชื่อมั่นในตนเอง

3.10 ความเชื่อและศาสนา หมายถึง ความเชื่อในศาสนาที่ตนนับถือ การปฏิบัติตามหลักธรรมในศาสนา ความเชื่อส่วนตัวที่ใช้ในการดำเนินชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

3.11 ความรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หมายถึง การมีการป้องกันสาธารณสุข ระบบสาธารณสุขปลอดภัย คุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการจราจรของท้องถิ่น

3.12 ความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตน หมายถึง ความพึงพอใจในนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การทหาร การส่งเสริมการลงทุน การแก้ปัญหาการว่างงาน นโยบายเรื่องการศึกษา

3.13 ความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของตน หมายถึง ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตในเมืองไทย โอกาสในการรับข่าวสาร ความเป็นมิตรของคนไทย ความรับผิดชอบ การอนุรักษ์ธรรมชาติ คุณภาพการศึกษาที่รัฐจัดให้ กฎหมายและศาลไทย โอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. ครู หมายถึง ครูที่สอนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ทำการสอนอยู่ใน ปีการศึกษา 2538

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทหรือสูงกว่า ทางสาขาการวัดผลการศึกษา หรือด้านจิตวิทยา และมีประสบการณ์ในการทำวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเนื้อหาสาระจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของคุณภาพชีวิต
2. การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต
3. เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต
5. การวิเคราะห์องค์ประกอบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นคำซึ่งนำมาใช้เป็นจุดหมายของการพัฒนา สังคม ในปัจจุบันการมีชีวิตที่ดี (Good-Life) และการกินดีอยู่ดี มีสุข (Well-being) หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต ดังนี้

นิพนธ์ คันธเสวี (2528) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตคือระดับการดำรงชีพของมนุษย์ ตามองค์ประกอบของชีวิต อันได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และ จิตใจ

ชวน หลีกภัย (2526) กล่าวว่า คนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีควรเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ที่ดีหลายประการ เช่นการรู้จักตนเอง ผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม มีความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีพละกำลังสมบูรณ์ ยึดมั่นในคุณธรรมศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร เสียสละ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และมีส่วนร่วมในการปกครองระบบประชาธิปไตย

ณรงค์ศักดิ์ ตะละกัญ (2529) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตที่พัฒนา ไปเป็นผู้ใหญ่ ที่พึ่งตนเองได้อย่างมีทิศทาง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และ ทำให้ผู้อื่นเป็นสุขด้วย

ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์ และคณะ (2527) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่ไม่เป็นภาระ และไม่ก่อปัญหาทางสังคมเป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความคิดและความสามารถที่จะดำรงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างถูกต้อง แก้ปัญหา ที่สลับซับซ้อนได้ สามารถหาวิธีการอันชอบธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองพึงประสงค์ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

จรรยา คุณมี (มปป.) กล่าวถึง คุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต ควรมีหลายทัศนะด้วยกัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เพราะถ้าหากบุคคลใดก็ตามพึงพอใจ ในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองซึ่งเป็นอยู่นั้น และสังคมยอมรับ ก็ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

พัฒนา กิติพราภรณ์ (2531) ให้คำจำกัดความของคุณภาพชีวิตไว้ว่าเป็นชีวิตที่มีความสุข ความสุขนี้เกิดได้จาก 1. ความสุขทางกาย หมายถึง การมีความเป็นอยู่ที่ดี เช่น มีที่อยู่อาศัยดี มีสุขภาพดี มีสาธารณูปโภค เช่นการคมนาคมดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น น้ำ อากาศ บริสุทธิ์ และยังรวมไปถึงการพักผ่อนและสันทนาการที่ดี 2. ความสุขทางใจได้มาจากการรู้จักความพอดีความพึงพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความรักความอบอุ่น ผูกพันในครอบครัว และเพื่อนมนุษย์ มีความอดทน เสียสละ และทำประโยชน์ให้กับสังคม

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2523) กล่าวว่า การมีชีวิตที่มีคุณภาพเป็นเรื่องที่กำหนดได้ยากมาก เพราะคุณภาพชีวิตของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามวัย และสังคมที่แวดล้อมบุคคลนั้น ๆ อยู่ โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตของคนไทยมีลักษณะทางโครงสร้างของสังคมไทย และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านคุณภาพของคนระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ คนในเมืองกับคนในชนบทโดยทั่วไปจะพบว่า คนในชนบทมีสภาพความด้อยคุณภาพซึ่งมาจากสาเหตุความยากจน และวัฏจักรของความด้อยพัฒนาอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อประมวลความคิดหลาย ๆ ด้าน แล้วพอสรุปได้ว่า ชีวิตที่มีคุณภาพจะมีสิ่งต่อไปนี้คือ 1. สามารถรับผิดชอบได้ทั้งต่อตนเองต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน 2. เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม 3. มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น 4. เป็นผู้มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ 5. เป็นผู้มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีขั้นตอนที่เหมาะสม

เย็นใจ เลหาวิช (2523) กล่าวถึง คุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่จำเป็นระดับพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 สิ่งจำเป็นในการยังชีพเบื้องต้น คือ ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และยารักษาโรค
- 1.2 สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ไม่พิการหรือเจ็บป่วย หรือเป็นโรคเรื้อรัง
- 1.3 ชีวิตในการทำงานที่มั่นคงปลอดภัย ไม่มีภัยคุกคามชีวิต และทรัพย์สิน อันเกิดจากโจรผู้ร้าย การกดขี่ข่มเหง มีอาชีพมั่นคงไม่ตกงานหรือเดือดร้อนเพราะการงานบ้อย ๆ
- 1.4 มีอิสระเสรีตามสิทธิมนุษยชนสามารถใช้สิทธิในขอบเขตแห่งกฎหมายหรือประเพณีของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

2. ส่วนที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นส่วนเพิ่มเติมจากสภาพพออยู่ได้ให้กลายเป็นสภาพกินดีอยู่ดี ได้แก่

- 2.1 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งในด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม
- สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตได้แก่

- 2.1.1 สภาพแวดล้อมที่มีมลภาวะน้อยที่สุด ใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด
- 2.1.2 สภาพแวดล้อมที่สงบ สะอาด และยุติธรรม
- 2.1.3 สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเอง
- 2.2 คุณสมบัตินับว่าบุคคลที่เหมาะสม เป็นคุณสมบัติที่เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง ได้แก่
- 2.2.1 มีจุดมุ่งหมายในชีวิต
- 2.2.2 มีความสามารถในการตัดสินใจตั้งแต่เรื่องเล็กๆ ไปจนถึงเรื่องสำคัญในชีวิต การตัดสินใจที่เหมาะสมจะสามารถแก้ปัญหาในชีวิต และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตได้ ส่วนการตัดสินใจที่ผิดพลาดจะเกิดผลในทางตรงกันข้ามคือลดระดับคุณภาพชีวิต
- 2.2.3 มีพื้นฐานความเป็นอยู่เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่นั้น คือ ความเข้าใจตนเอง และเข้าใจโลกปัญหาที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของคนมีไม่น้อยที่เกิดจากความไม่เข้าใจตนเองเลยกลายเป็นสร้างความลำบากให้แก่ตนเองไม่สิ้นสุด
- 2.2.4 ความอดุสาหะพยายาม และอดทน
- 2.3 คุณสมบัติที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติ คุณสมบัตินี้ จำเป็นที่บุคคลจะต้องมีได้แก่
- 2.3.1 มีความมักน้อยประหยัดพยายามสร้างความสมดุลให้เกิดระหว่างความต้องการกับความเป็นไปได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมีสาเหตุมาจากความมักได้ไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์
- 2.3.2 รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการอยู่ร่วมกัน เพราะเป็นเหตุให้เข้าใจและ เห็นใจผู้อื่น สามารถให้อภัยผู้อื่นได้ง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- 2.3.3 มีระเบียบวินัยโดยเฉพาะวินัยในตนเองเป็นสิ่งจำเป็นต่อสังคม เพราะถ้าไม่มีวินัยสังคมจะอยู่คงรูปเดิมไม่ได้ ต้องสลายไป เพราะคนไม่เคารพวินัย ไม่ยึดมั่นในประเพณีของสังคม
- 2.3.4 มีจริยธรรมอื่น ๆ ที่โลกยอมรับ
- เบนเนท (Bennett. 1975) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตของบุคคลประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 บุคคลได้มีสิ่งจำเป็นแก่ความต้องการของชีวิตเช่น อาหารที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า สุขภาพแข็งแรงไม่เจ็บป่วยบ่อยครั้ง และมีความมั่นคงในชีวิต มีเศรษฐกิจดี สังคมดี สนใจการเมือง ส่วนที่ 2 บุคคลมีค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมการเมือง และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ละบุคคลใช้เป็นรากฐานในการตัดสินใจอันสำคัญของชีวิต มีความสมดุลระหว่างความปรารถนา และความเป็นไปได้อันจะบรรลุถึงความปรารถนา มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความราบรื่นในครอบครัว
- ชาร์มา (Sharma. 1975) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่ซับซ้อน (Complex) ที่เป็นทั้งความพึงพอใจ อันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ และในด้านสังคมในระดับจุลภาคและมหภาค

ยูเนสโก (UNESCO. 1978) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิต เป็น การรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ (มีความสุขมีความพอใจ) ต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต ที่มีส่วน สำคัญมากที่สุดของบุคคล

เดย์ (Day. 1978) ได้เสนอว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของมนุษย์แต่ละคน ประกอบด้วย 13 มิติย่อยคือ 1. ครอบครัว 2. การงานอาชีพ 3. ชีวิตสังคม 4. การพักผ่อนหย่อนใจ 5. สุขภาพอนามัย 6. การสาธารณสุข 7. การบริโภคสินค้าและบริการ 8. การครอบครองทรัพย์สิน 9. ทักษะภาพเกี่ยวกับตนเอง 10. ความเชื่อและศาสนา 11. ความรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง 12. ความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตนเอง 13. ความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของของตนเอง

นิโคลัส เบนเนท (ซิดซีย์ สนั่นเสียง. 2529 ; อ้างอิงมาจาก นิโคลัส เบนเนท. 2519) กล่าวว่า ปัจจัย 2 อย่างที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ดังนี้คือ

1. ปัจจัยแรกเกี่ยวกับความจำเป็นของชีวิต ได้แก่
  - 1.1 ความจำเป็นขั้นต่ำเกี่ยวกับอาหาร ที่อยู่อาศัย และเสื้อผ้า
  - 1.2 สุขภาพ หมายถึง มีสุขภาพแข็งแรงมีความกระปรี้กระเปร่า และไม่เจ็บป่วย
  - 1.3 มีชีวิตที่ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ มีเศรษฐกิจที่ดี สังคมที่ดี และสนใจการเมือง
2. เมื่อคนเราได้สิ่งจำเป็นดังกล่าวมาแล้ว ก็จะต้องการความจำเป็นขั้นที่สองให้เป็น

พอใจของแต่ละบุคคลเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เขาต้องการ

2.1 ค่านิยมที่เหมาะสมกลมกลืนกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งซึ่งแต่ละบุคคลจะสามารถใช้เป็นรากฐานในการตัดสินใจอันสำคัญในชีวิต

2.2 ความสมดุลระหว่างความปรารถนาและความเป็นไปได้ที่จะบรรลุถึงความปรารถนา

2.3 มีจุดมุ่งหมายของชีวิต

2.4 มีชีวิตที่กลมกลืนกับครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความหมายของคุณภาพชีวิตซึ่งนักการศึกษาหลายๆท่านได้ศึกษาไว้ พอสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึงการมีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม มีความพึงพอใจกับความเป็นอยู่ของตนเอง มีปัจจัยทางด้านวัตถุที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย สุขภาพ มีสาธารณูปโภคที่ดี มีงานทำ มีเศรษฐกิจดี เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

นักสังคมศาสตร์ได้ให้ความสนใจต่อคุณภาพชีวิตมาก แนวคิดหลักของคุณภาพชีวิตในทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตขวัญความสุขหรือความสามารถในการปรับตัว แนวคิดหลักเหล่านี้จะแตกต่างกันในกลุ่มของนักสังคมศาสตร์ คุณภาพชีวิตจะเกี่ยวข้องกับ ความพึงพอใจของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น โดยทั่วไปความพึงพอใจในชีวิตจะ

หมายถึง การที่บุคคลหนึ่ง ประเมินสภาพการณ์ของตนเองโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือความมุ่งหวังของตนเอง

โดยที่คุณภาพชีวิตตามความหมายของนักวิชาการในศาสตร์ แต่ละสาขามีความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับมุมมองและการให้ความสำคัญในคุณค่าที่แตกต่างกันไปตามการให้ความหมาย และแม้จะเป็นความหมายที่คล้ายคลึงกันก็อาจมีความแตกต่างในรายละเอียดขององค์ประกอบ

ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์ (2521) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตต้องรวมถึงปัจจัยทางด้านความต้องการทางด้านร่างกายและ ความต้องการทางด้านจิตใจด้วย

ยุพา อุดมศักดิ์ (2517) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตประกอบด้วย สุขภาพทั้งทางกายและทางใจ การศึกษา เศรษฐกิจและอาชีพ การเมือง ศาสนา สิ่งแวดล้อม สวัสดิการสังคม และอื่น ๆ

นิพนธ์ คันธเสวี (2528) กล่าวว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต มี 6 ประการ คือด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวัฒนธรรม ด้านความคิด และด้านจิตใจ

ชาร์มา (Sharma, 1975) ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบทางกายภาพ โดยพิจารณาทั้งปริมาณ และคุณภาพ ของปัจจัยด้านอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคบริโภค อื่น ๆ

2. องค์ประกอบด้านสังคม และวัฒนธรรม ทั้งปริมาณและคุณภาพ อันมีปัจจัยทางด้านการศึกษา รายได้ เพื่อนบ้าน การมีงานทำ การบริการด้านการแพทย์ และการสาธารณสุข สภาพแวดล้อมในการทำงาน

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2535) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตมีทั้งส่วนที่เป็นวัตถุและส่วนที่เป็นจิตวิสัย ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้เสนอให้แบ่งแยกคุณภาพชีวิตออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. ส่วนที่เป็นวัตถุวิสัย (Relatively objective measures) เช่น รายได้ อายุ วัย การเจ็บป่วย การมีเวลาพักผ่อน 2. ส่วนที่เป็นจิตวิสัยส่วนบุคคล (Subjective ratings) เช่น ความพอใจในงาน สถานะภาพทางสังคมของตนตามที่ตนเองคิด 3. ส่วนที่เป็นจิตวิสัยทั่วไป (Global subjective measures) เช่น ความสุข ความวิตกกังวล จำนวนครั้งของการคิดฆ่าตัวตาย ความฝันเกี่ยวกับอนาคตที่ดั่งงาม

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (ทวีรสิทธิ์ ธนาคม, 2532 ; อ้างอิงมาจาก พระเทพเวที, 2531) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือคุณสมบัติของชีวิตที่เป็นอยู่ดี หมายถึงองค์ประกอบและลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยดี เป็นส่วนร่วมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันกับสังคมและธรรมชาติแวดล้อม (คือ ทั้งสามารถรับเอาประโยชน์จากสังคมและธรรมชาติแวดล้อม และเอื้อประโยชน์แก่สังคมและธรรมชาติแวดล้อมนั้น) พร้อมและสามารถพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามสู่ความสันติสุขและอิสรภาพที่สมบูรณ์ ได้แก่

1. มีสุขภาพดี มีพลานามัย

2. หวังตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ เช่น มีอาชีพที่ประกอบโดยประหยัดและสุจริต มีเงินพอใช้และใช้เงินเป็น เป็นผู้ผลิตและบริโภคเป็น

3. มีอาหารที่มีคุณภาพ มีกินและกินเป็น
  4. มีที่อยู่อาศัยและที่ทำงานที่เหมาะสม ไม่แออัด สะอาด สะดวกสบาย ต่อการดำเนินชีวิตการทำงาน และการเดินทาง
  5. มีความปลอดภัยทั้งใจกาย เช่น ปราศจากโจรผู้ร้าย และอบายมุข
  6. มีธรรมชาติแวดล้อมที่เกื้อกูล รื่นรมย์ สวยงาม ดิน น้ำ อากาศ บริสุทธิ์ไร้มลพิษ
  7. มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นสุข ทั้งอบอุ่นและร่มเย็น
  8. มีสังคมที่มีสวัสดิการและบริการดี อำนาจสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและไม่ตรีสงเคราะห์
  9. มีสังคมที่อำนวยความสะดวกในการทำงานที่ตนถนัด โอกาสในการเรียนรู้ และเข้าถึงวิทยาการต่าง ๆ โอกาสในการมีส่วนร่วมในสังคม ในชุมชนและในทางการเมือง และโอกาสในการได้รับความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ
  10. มีสังคมที่มีระเบียบวินัย มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายที่เป็นธรรม และเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตและสังคม
  11. อยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และการอุยธรรม ผูกมิตร และชวนช่วยทำกิจที่เป็นประโยชน์
  12. มีเวลาว่างเป็นของตนเองและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเสวยความรื่นรมย์บันเทิงที่ไร้โทษ ชื่นชมซาบซึ้งในสิ่งที่สุนทรีย์ และในการที่จะพัฒนาตนเองยิ่งขึ้นไปในด้านต่าง ๆ
  13. มีการศึกษา รู้และเข้าใจเท่าทันเหตุการณ์ มีประสบการณ์ที่เป็นฐานของการดำเนินชีวิต และตัดสินใจอย่างฉลาด
  14. มีวิจารณ์ญาณ รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา มีกุศลวิธีที่จะแก้ไขคลายทุกข์ได้
  15. มีจิตใจที่พัฒนาอุปถัมภ์ด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ประพฤติดีงาม สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ มั่นใจในคุณค่าแห่งชีวิตของตน
  16. มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางจิตใจ มีเจตคติดีงาม จิตใจปลอดโปร่ง เบิกบาน ผ่องใสเป็นสุข มองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง
- ยูเนสโก (UNESCO. 1974) กล่าวว่า มีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่อาหารสุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ที่อยู่อาศัย และการตั้งถิ่นฐาน รายได้ ค่านิยม ศาสนา นโยบาย กฎหมาย และปัจจัยทางจิตวิทยา
- เบอร์ลัน (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์. 2530 ; อ้างอิงมาจาก Brelson. 1969) เห็นว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตนั้น นอกจากวัตถุประสงค์ที่สนองประโยชน์ในด้านการทำให้เกิดการอยู่ดี กินดี (เช่นอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ) แล้วยังหมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมที่ทำให้ชีวิตมีค่า และมีความหมายอีกด้วย

แคมเบล (สุวรรณา เอี่ยมสุขวัฒน์. 2530 ; อ้างอิงมาจาก Campbell. 1972) ได้เสนอองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่า ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านสภาวะ ความหนาแน่นของประชากรและสภาพที่อยู่อาศัย 2. ด้านสังคม ประกอบด้วยปัจจัยด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ความมั่นคงของครอบครัว 3. ด้านจิตวิทยา ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านความพอใจ ความสำเร็จ ความผิดหวัง และความคับข้องใจในชีวิต

บูช และเอเลน (สุวรรณา เอี่ยมสุขวัฒน์. 2530 ; อ้างอิงมาจาก Booz and Allen. 1973) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดคุณภาพชีวิตถึง 47 รายการ โดยจัดเป็นกลุ่มภายในหัวข้อใหญ่ต่อไปนี้ คือ 1. เศรษฐกิจ 2. สังคมและการเมือง 3. สภาวะแวดล้อม และได้ลำดับปัจจัยที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิต 10 อันดับแรก ดังนี้ 1. กระบวนการประชาธิปไตย 2. การมีส่วนร่วมในด้านสาธารณะ 3. สุขภาพ 4. โอกาสเลือกของชีวิต 5. ที่อยู่อาศัย 6. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 7. การศึกษา 8. การใช้ที่ดิน 9. ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต 10. โอกาสในเชิงเศรษฐกิจ

พลอม (สุวรรณา เอี่ยมสุขวัฒน์. 2530 ; อ้างอิงมาจาก Plaum. 1973) ได้แบ่งแนวคิดด้านคุณภาพชีวิตออกเป็น 4 มิติ คือ 1. บทบาททางชีววิทยา 2. การพัฒนาตนเองและการเจริญเติบโตส่วนบุคคล 3. หน้าที่ทางสังคมระดับปฐมภูมิ (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล) 4. หน้าที่ทางสังคมระดับทุติยภูมิ (ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มหรือสถาบัน)

วอลเลส (Wallace. 1974) ได้กำหนดดัชนีความมีคุณภาพชีวิตดังนี้คือ 1. สุขภาพและความเจ็บป่วย 2. การเลื่อนฐานะทางสังคม 3. สภาวะแวดล้อมทางกายภาพ 4. รายได้และความยากจน 5. การเรียนรู้ด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ 6. การรักษาภาวะเยียบและความปลอดภัย 7. การมีส่วนร่วมและความไม่ร่วมมือ

ชาร์มา (Sharma. 1975) ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ปริมาณและคุณภาพของสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพของมนุษย์ เช่น อาหาร อากาศบริสุทธิ์ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น 2. ปริมาณและคุณภาพของสิ่งจำเป็นทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ ความสะดวกในการรักษาพยาบาล สภาพการทำงาน ความมั่นคงปลอดภัย การคมนาคม เสรีภาพของมนุษย์ชน สันทนาการ โอกาสในการสร้างสรรค์ด้านพัฒนาการและอื่น ๆ

ลิว (Liu. 1975) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตมีองค์ประกอบที่สำคัญ อยู่ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านจิตวิสัย หรือเรียกว่า องค์ประกอบด้านจิตวิทยาและองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัยหรือที่เรียกว่าองค์ประกอบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบด้านจิตพิสัยนั้น เป็นองค์ประกอบเชิงคุณภาพ และขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเป็นอันมาก ส่วนองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัยนั้นเป็นองค์ประกอบเชิงปริมาณและวัดได้รวม ๆ

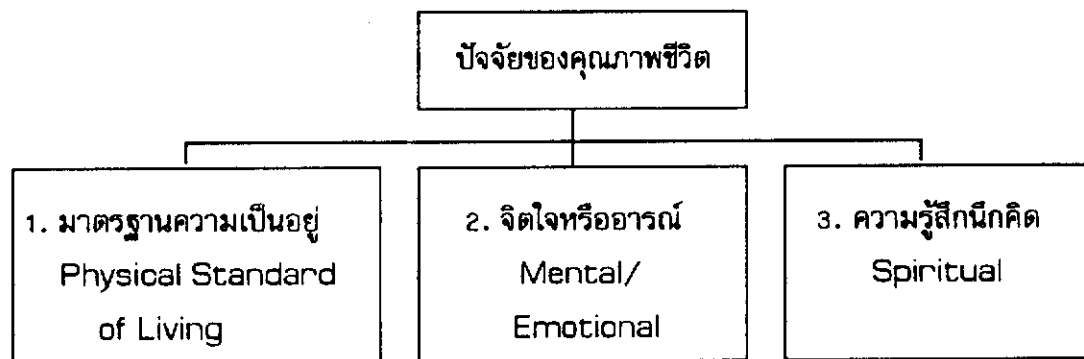
องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามที่ได้รวบรวมมานี้จะเห็นว่ามีกำแนกเป็นองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัยกับด้านจิตวิสัย กำแนกเป็นองค์ประกอบทางกายภาพกับองค์ประกอบทางจิตวิทยาหรือทางสังคม กำแนกเป็นองค์ประกอบส่วนบุคคลหรือองค์ประกอบทั่วไป โดยมีรายละเอียด

ในแต่ละส่วนขององค์ประกอบแตกต่างกันไป อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามความคิดของนักวิชาการทั้งหลาย จะมีทั้งองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมซึ่งสามารถวัดได้ค่อนข้างชัดเจน และที่เป็นนามธรรมซึ่งยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับวิธีการวัดอยู่มาก การพูดถึงคุณภาพชีวิต คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน องค์ประกอบที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ องค์ประกอบ ทางกายภาพ หรือองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย ได้แก่ ปัจจัย 4 ปัจจัยด้านมลภาวะ ความหนาแน่นของประชากรองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม ได้แก่ องค์ประกอบทางจิตวิทยาหรือองค์ประกอบด้านจิตวิสัย เช่น ความรัก ความมีศักดิ์ศรีในตนเอง ความพึงพอใจต่อสภาพทางสังคม และความสำเร็จการมีเสรีภาพทางความคิดหรือความเชื่อ การมีโอกาสเลือกวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่กว้างขวางมากขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าของแต่ละ บุคคล ผู้ที่อยู่ในสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ย่อมให้ความหมายของคุณภาพชีวิต ไม่เหมือนกัน และในการกำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตก็ย่อมแตกต่างกันไป ตามการให้ความหมายของแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่มหรือแต่ละสังคม

รูปแบบที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตของมนุษย์เราจะดีได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือปัจจัยที่บ่งถึงคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมไปทั้งด้านวัตถุวิสัย และด้านจิตวิสัย ซึ่งการจะศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตนั้นควรจะศึกษาตามรูปแบบดังนี้ คือ

1. รูปแบบ คอนโด (Kondo, 1985) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังแผนภูมิต่อไปนี้ คือ

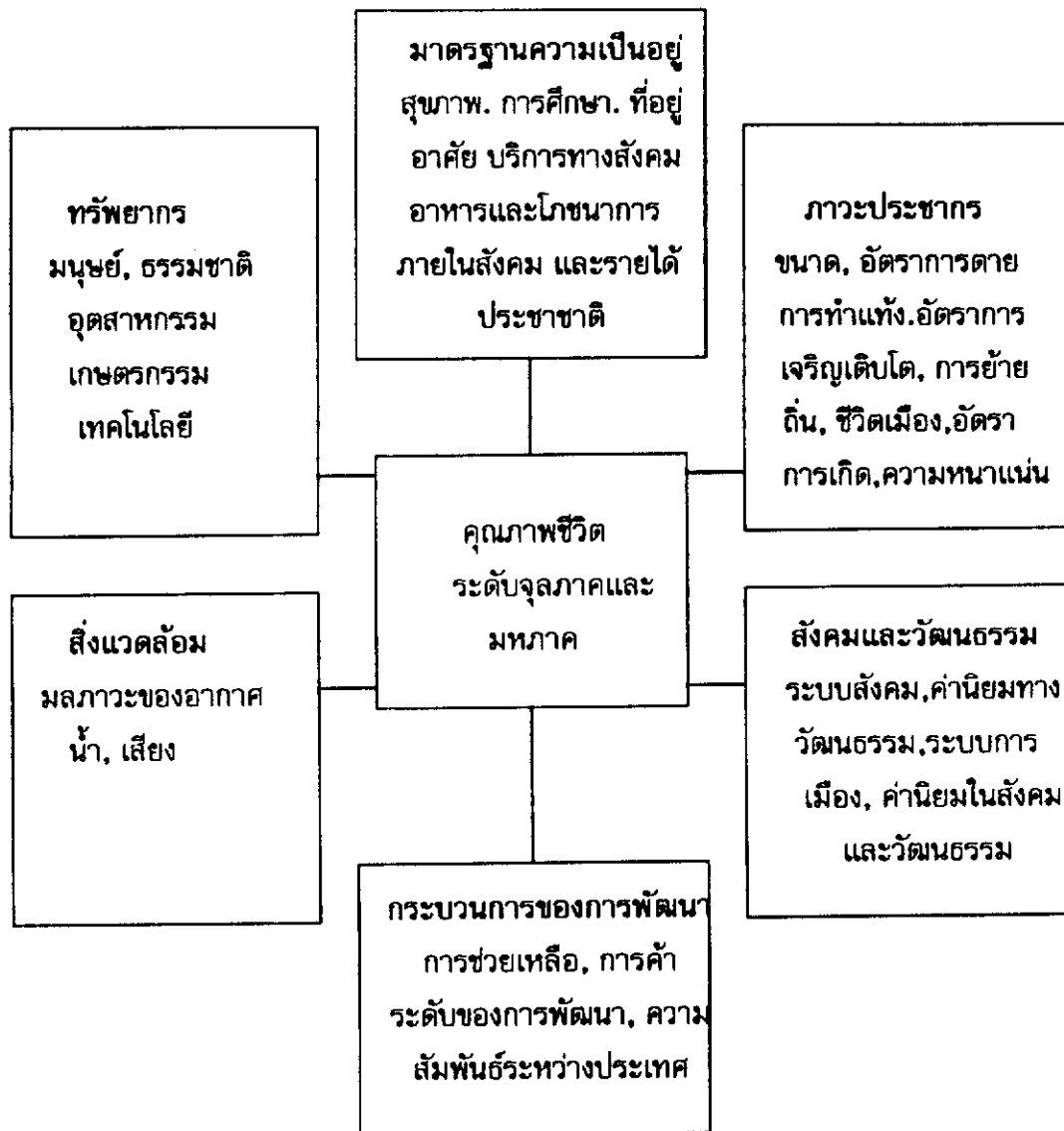
- อาหารหรือโภชนาการ
- สุขภาพ
- ที่อยู่อาศัย
- สิ่งแวดล้อม
- สิ่งอำนวยความสะดวก
- โรงเรียน
- โรงพยาบาล

- ความรัก
- การแต่งงานหรือการมีบุตร
- ครอบครัวขยาย
- นันทนาการหรือการใช้เวลาว่าง
- ความพึงพอใจในงานและความมั่นคง

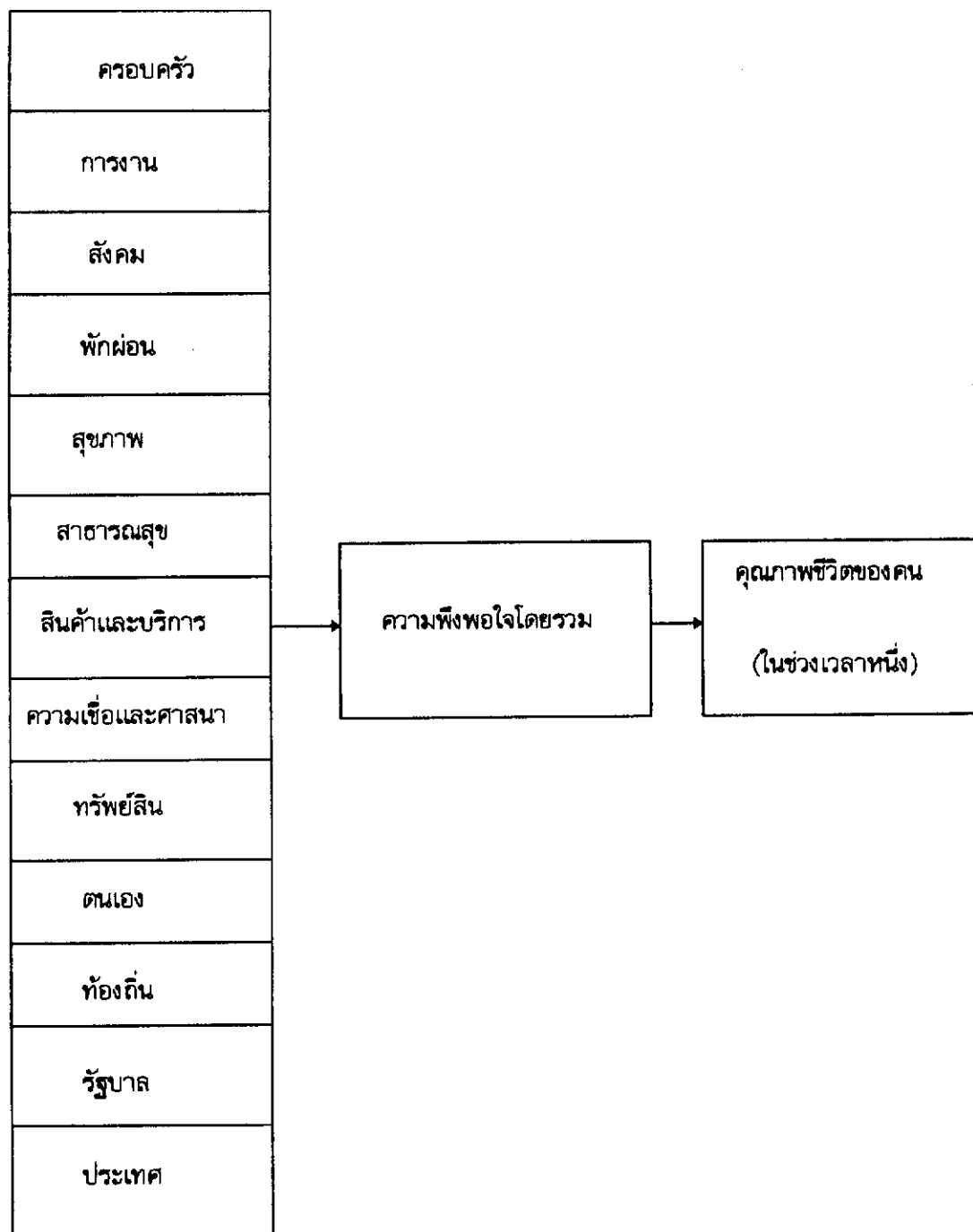
- มีอิสระต่อความเชื่อ
- มีอิสระต่อการปฏิบัติตามความเชื่อ
- ฯลฯ

- การรักษาพยาบาล
- น้ำ
- การสุขาภิบาล
- การขนส่ง
- ฯลฯ
- การศึกษา
- สถานภาพ
- ความมั่นคงในวัยชรา
- ฯลฯ

2. รูปแบบ ราเมส จันตรา (Chandra, 1975) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตระดับบุคคลและครอบครัว(จุลภาค)และสังคมและระดับประเทศ (มหภาค) ไว้ดังแผนภูมิต่อไปนี้ คือ

3. รูปแบบ เดย์ (Day, 1978) เดย์ได้เสนอว่า ชีวิตของมนุษย์แต่ละคนประกอบด้วย 13 มิติย่อย คือ 1. ครอบครัว 2. การงานอาชีพ 3. ชีวิตสังคม 4. การพักผ่อนหย่อนใจ 5. สุขภาพอนามัย 6. การสาธารณสุข 7. การบริโภคสินค้าและบริการ 8. การครอบครองทรัพย์สิน 9. ทัศนภาพเกี่ยวกับตนเอง 10. ความเชื่อและศาสนา 11. ความรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง 12. ความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตนเอง 13. ความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของของตนเอง รูปแบบของคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของเดย์ มีดังนี้

เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต

การวัดคุณภาพชีวิต (Measuring Quality Of Life) (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2533) กล่าวว่า เครื่องมือสำหรับใช้วัดคุณภาพชีวิตไม่ค่อยได้มีการพัฒนามากนัก โดยเฉพาะ เมื่อแนวคิดหลักหรือคำนิยามของคำว่า "คุณภาพชีวิต" ได้เปลี่ยนแปลงไป ที่จริงแล้วในช่วงแรก ของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ได้ใช้เครื่องมือวัดตัวบ่งชี้ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าที่ใช้วัดความพึงพอใจของชีวิต (Life Satisfaction Scale) จึงรวมเครื่องมือสำหรับวัด คุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน และในอนาคตอาจจะมีการพัฒนาเครื่องมือ สำหรับวัดตัวแปรทั้งสองที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดยิ่งขึ้น และคาดว่าจะได้มีการให้คำนิยามของคำว่าคุณภาพชีวิตที่เด่นชัด และง่ายต่อการวัดมากขึ้นเครื่องมือใช้วัดคุณภาพชีวิตบางชนิดจำนวนข้อความจะมาก บางชนิดจะมีจำนวนข้อความน้อย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแนวคิดทฤษฎีที่ผู้สร้างได้ใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือขึ้นมา

แบบของเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต

1. The Quality of Life Index

เครื่องมือนี้สร้างโดย W.O. Spitzer ในปี 1980 เครื่องมือนี้มีชื่อเรียกสั้น ๆ ว่า QL-Index สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดสถานภาพความสมบูรณ์ของสุขภาพโดยทั่วไปของผู้ป่วยโรคมะเร็ง โรคเรื้อรัง และอื่น ๆ เครื่องมือนี้มีเป้าหมายที่จะประเมินผลการรักษาและโครงการสนับสนุน อื่น ๆ ที่จัดให้กับผู้ป่วยโดยมีแนวคิดหลักพื้นฐาน (Conceptual Basis) คุณภาพชีวิตเป็น ตัวแปรตัวหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยหลายองค์ประกอบ ดังนั้น คุณภาพชีวิตที่ดี จะรวมถึงสถานะของการมีอารมณ์ที่ดี (Positive mood) สัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น การปราศจากซึ่งความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายและจิตใจ (Physical and Psychological Distress) กล่าวได้ว่าการศึกษาคูณภาพชีวิต ควรจะได้ศึกษาถึงการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านร่างกายสังคมและอารมณ์ทัศนคติต่อการเจ็บป่วยความเพียงพอของสัมพันธ์ภาพที่ดีที่ผู้ป่วย ได้รับจากครอบครัวของเขา และค่าใช้จ่ายของการเจ็บป่วยที่มีต่อผู้ป่วยโดยตรง

รายละเอียดของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือนี้ทำโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ญาติผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์/สาธารณสุข และประชาชนที่ไม่ได้เจ็บป่วย เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมและขัดขวางคุณภาพชีวิตที่ดี จากการสำรวจความคิดเห็นนั้น ได้นำข้อมูลมาแบ่งหัวข้อเป็นหมวดหมู่ได้ 14 หัวข้อใหญ่ ๆ แล้วนำแบบสำรวจซึ่งประกอบด้วย 14 หัวข้อ ไปทดสอบกับผู้ป่วยจำนวน 339 คน จากข้อมูลที่ได้จากการทดสอบนี้ได้นำมาวิเคราะห์และปรับปรุงจนได้ข้อความทั้ง 5 หมวด ได้แก่ 1. หมวดเกี่ยวกับการทำกิจกรรม (Activity) ในการประกอบอาชีพ 2. กิจกรรมในชีวิตประจำวัน 3. ความรู้สึกเกี่ยวกับการมีสุขภาพดี 4. คุณภาพของแรงสนับสนุนทางสังคม 5. สภาพของจิตใจ (Psychological Outlook)

มาตรฐานประมาณค่านี้ใช้เวลาตอบ 2 นาที (โดยแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์) การให้คะแนนจะเป็น 0,1 และ 2 ซึ่งรวมคะแนนทั้งหมดจะได้ระหว่าง 0 ถึง 10 ซึ่งค่าคะแนนนี้จะบอกระดับของการอยู่ดีมีสุขได้ (Well-being)

ข้อดีของเครื่องมือนี้ คือความสะดวกในการนำไปใช้ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มบุคลากรที่ทำงานในคลินิกสุขภาพ เครื่องมือนี้ได้ถูกนำไปใช้ในหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย คานาดา เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา

จากการวิจัยโดยใช้เครื่องมือนี้ของ Spitger และคณะพบว่าผู้ป่วยที่ตอบแบบสอบถามมักจะให้คะแนนสูงกว่าการตอบโดยแพทย์ ดังนั้นน่าจะใช้เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้สร้างเครื่องมือนี้ได้เสนอแนะว่า ควรจะใช้ QL-Index นี้กับผู้ป่วยมากกว่าจะใช้กับบุคคลทั่วไป ซึ่งถ้าเป็นการวัดกับบุคคลทั่วไปน่าจะใช้มาตรฐานประมาณค่าที่ยาวกว่านี้ เช่น Sickness Profile นอกจากนี้เครื่องมือ QL-Index นี้เน้นสุขภาพทางด้านร่างกาย ดังนั้นถ้าจะเป็นการวัดที่สมบูรณ์ควรจะได้รวมข้อคำถามที่เกี่ยวกับสุขภาพทางจิตใจด้วย Spitger และคณะ ได้พบค่าคะแนนคุณภาพชีวิตนี้ มีความแตกต่างตามตัวแปรด้าน อายุ เพศ และชนิดของโรค ดังนั้น ควรจะได้ควบคุมตัวแปรเหล่านี้ด้วย

ตัวอย่าง Quality of Life index

ในแต่ละหัวข้อต่อไปนี้ โปรดให้คะแนนผู้ป่วยของท่านโดยวงกลมล้อมรอบตัวเลข 0 หรือ 1 หรือ 2

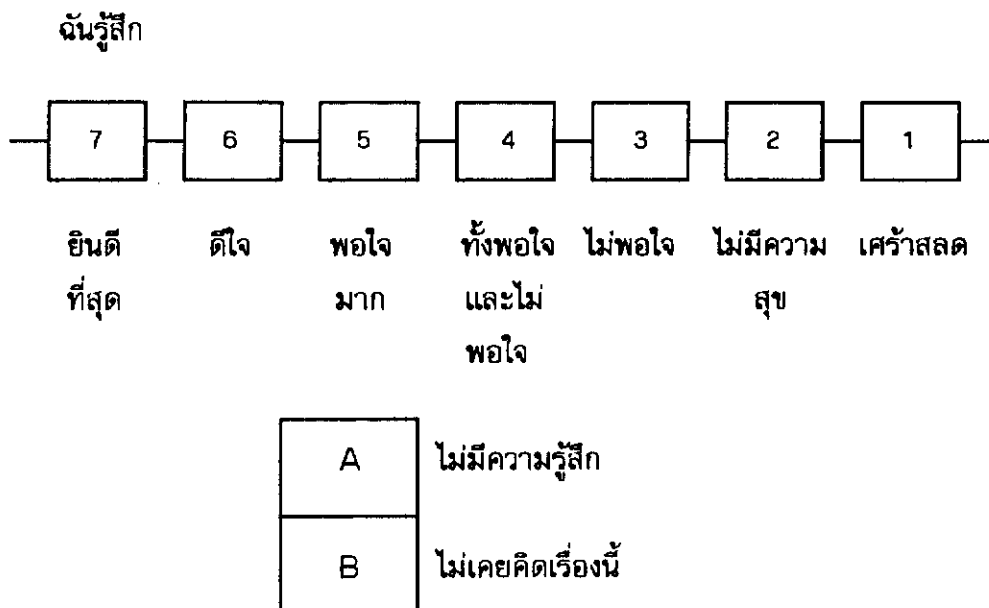
1. กิจกรรม ระหว่าง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา ผู้ป่วยของท่าน
    - ได้ทำงานหรือศึกษาเต็มเวลา หรือเกือบจะเต็มเวลา ในงานอาชีพที่เคยทำเป็นปกติ ทำงานบ้าน หรือทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ไม่ได้รับค่าจ้าง 2
    - ได้ทำงานหรือศึกษา ในอาชีพที่เคยทำเป็นปกติ ทำงานบ้านหรือทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ไม่ได้รับค่าจ้าง แต่ต้องการความช่วยเหลือ หรือลดจำนวนชั่วโมงการทำงานลง หรือให้หยุดพักบางวันเนื่องจากป่วย 1
    - ไม่ได้ทำงานหรือศึกษาในกิจกรรมใด ๆ 0
  2. ชีวิตประจำวันระหว่าง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาผู้ป่วย (Daily living)
    - ช่วยตัวเองได้ในการรับประทานอาหาร ทำความสะอาดของร่างกาย แต่งตัว ใช้บริการรถประจำทาง หรือขับรถ ด้วยตัวเอง 2
    - ต้องการความช่วยเหลือ (อาจจะเป็นบุคคลหรือเครื่องมือ เครื่องใช้พิเศษ) ในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน แต่สามารถทำกิจกรรมที่เบา ๆ ได้ 1
    - ไม่สามารถประกอบกิจกรรมประจำวันได้เอง หรือแม้แต่กิจกรรมที่เบา ๆ ได้ 0
- ไม่สามารถออกจากบ้านได้เอง

สิ่งที่บุคคลคาดหวังในอนาคตด้วย ที่จริงแล้วแอนดรูว์ ได้สร้างมาตราส่วนประมาณค่านี้ขึ้นหลายอย่าง แต่ได้เลือกมาเพียง 4 สเกลเท่านั้นเพราะจากการวิเคราะห์ของแอนดรูว์พบว่าทั้ง 4 สเกลนี้มีความเที่ยงตรง (Validity) สูง สเกลดังกล่าวมี ดังนี้

2.1 The Delighted-Terrible Scale ใช้มาตราส่วนประกอบค่า 1-7 เป็นการวัดความรู้สึกจากยินดีไปถึงเศร้าเสียใจ

คำแนะนำในการตอบ เราอยากจะทราบว่าท่านรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับชีวิตของท่านโปรดระบุความรู้สึกที่ท่านมีในขณะนี้โดยท่านอาจจะพิจารณาสิ่งต่างๆ ในชีวิตที่ได้เกิดขึ้นในอดีตและสิ่งที่ท่านคาดหวังในอนาคตท่านรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับ...? (อาจจะคาบเกี่ยวกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เช่น ชีวิตในปัจจุบัน ชีวิตในอนาคต หรือความรู้สึกต่อสถานการณ์อื่น ๆ)

2.2 The Faces Scale เป็นมาตราส่วนประมาณค่าคะแนน 1-7 ประกอบด้วยภาพใบหน้า 7 ภาพ ซึ่งภายในใบหน้าแต่ละภาพประกอบด้วยตาที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะแต่ลักษณะของปากในภาพจะแตกต่างกันแสดงความรู้สึกจากยิ้มแย้มจนถึงหน้าบึ้ง (ไม่พอใจ)

คำอธิบายวิธีตอบ ในภาพของใบหน้าต่าง ๆ เหล่านี้แสดงความรู้สึกที่แตกต่างกัน ใบหน้าใดที่แสดงถึงความรู้สึกของท่านที่มีต่อ....?

2.3 Ladder Scale เครื่องมือนี้เป็นรูปแบบบันไดทั้งหมด 9 ขั้น บันไดขั้นบนสุดใช้แทนความรู้สึก.....ชีวิตนี้ดีที่สุดเท่าที่คาดหวังว่าจะมีได้ และบันไดขั้นล่างสุดใช้แทนความรู้สึก.....ชีวิตนี้เลวที่สุด การถามก็ใช้คำถามว่าบันไดขั้นไหนที่แทน...ของท่าน ?

2.4 The Circles Scale แต่ละวงกลมของทั้ง 9 วงกลมนี้ประกอบด้วยช่อง 8 ช่อง แต่ละช่องบรรจุเครื่องหมาย + และ - วงกลมที่ 8 ประกอบด้วยเครื่องหมาย + ทั้งหมด และวงกลม 0 ประกอบด้วยเครื่องหมาย - ทั้งหมด เครื่องหมาย + หมายถึงสิ่งดี และเครื่องหมาย - หมายถึง สิ่งร้าย (ไม่ดี) การตอบทำ โดยผู้ตอบระบุว่าวงกลมใดที่เป็นตัวแทนของความรู้สึกที่ท่านมีเกี่ยวกับชีวิตของท่าน (อาจจะถามเรื่องอื่น ๆ ก็ได้) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดนี้แอนดรูว์ ทำโดยใช้ การทดสอบซ้ำกับผู้ตอบกลุ่มเดิมค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70

วิธีการนี้คล้าย ๆ กับวิธีการศึกษาเรื่อง ความเจ็บปวด วิธีการ 4 วิธีนี้ง่ายต่อการใช้และการใช้ภาพวัดความรู้สึกน่าจะทำได้ง่ายกว่าการแปลความหมายจากข้อความหรือ คำบอกเล่าวิธีการนี้อาจจะเรียกว่ามาตราส่วนประมาณค่าแบบไม่ใช้คำพูด (Nonverbal scale) ซึ่งจะใช้ได้ดีกับประชาชนทั่วไปและเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามได้ยาก ข้อมูลจากเครื่องมือนี้ถือว่าเป็นมาตราส่วนประมาณค่าหรือสเกลที่มีค่าความมากน้อยต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ (Continuous Scale)

3. The Life Satisfaction Index

เครื่องมือนี้ใช้วัดความรู้สึกโดยทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสถานะทางสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อจะพิจารณาว่ากลุ่มนี้ได้มีชีวิตในช่วงวัยสูงอายุอย่างประสบผลสำเร็จหรือไม่

เครื่องมือนี้เรียกชื่อย่อว่า LSI สร้างขึ้นโดยนูการ์เทน และฮาร์วิงฮาร์ส (Neugarten and Havighurst, 1961) ตามแนวคิดของนูการ์เทนและฮาร์วิงฮาร์ส ความพึงพอใจในชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบคือความร่าเริง (zest ตรงกันข้ามกับ apathy) การปรับปรุงตนเองและความอดทน (Fortitude) การเข้ากันได้ระหว่างเป้าหมายที่ตั้งไว้กับสิ่งที่ได้มา แนวคิดในทางที่ดีเกี่ยวกับตน และระดับอารมณ์ การมีสุขภาพที่ดี หมายถึง การที่บุคคล มีความสุขในการดำเนินกิจกรรมชีวิตประจำวัน เห็นว่าชีวิตนี้มีความหมาย แสดงออกถึงความรู้สึกที่แสดงว่าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองในด้านดี และ การมองโลกในแง่ดี

เครื่องมือนี้มีหลายชุดชุดเริ่มแรก (LSIA) ที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย 20 ข้อความ ซึ่งมีข้อความทางด้านบวก 12 ข้อความและ ข้อความทางด้านลบ 8 ข้อความ การให้ตอบทำโดยให้เลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ชุดที่ 2 (ซึ่งไม่ค่อยได้ถูกนำมาใช้) เรียกชื่อย่อว่า LSIB ประกอบด้วย 12 ข้อความและใช้มาตราส่วนประมาณค่า 1-3 ชุดที่ 3 เรียกว่า LSIZ ซึ่งเป็นชุดที่ได้จากการปรับปรุง LSIA มีข้อความทั้งหมด 13 ข้อความ

แบบสอบถามที่นำมาเสนอในที่นี้เป็นชุด LSIA และได้มีการปรับปรุงการตอบ โดยให้มีข้อเลือกเป็น 3 ข้อเลือก โดยให้คะแนนดังนี้ พึงพอใจ = 2 ไม่แน่ใจ = 1 และไม่พึงพอใจ = 0 แบบสอบถามชุดนี้ได้ใช้ในการสำรวจทั่วประเทศแสดงดังตัวอย่าง ข้างล่าง จากการศึกษาวิเคราะห์ เครื่องมือพบว่ามาตราส่วนประมาณค่า LSI นี้มีข้อดีหลายอย่างซึ่งรวมถึงค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับมาตราส่วนประมาณค่าชนิดอื่น อย่างไรก็ตามก็มีผู้วิจารณ์ว่าสิ่งที่เครื่องมือนี้วัด คือความพึงพอใจในชีวิตนั้นยังมีค่าจำกัดความที่ไม่ชัดเจน ข้อความที่บรรจุในเครื่องมือได้วัดองค์ประกอบทั้งหมดที่ผู้สร้างได้อธิบายไว้ เป็นต้น

ตัวอย่าง Life Satisfaction Index A

ต่อไปนี้เป็นข้อความต่าง ๆ หลายข้อความ ซึ่งเกี่ยวกับชีวิตโดยทั่วไป ของบุคคลซึ่งแตกต่างกัน โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อความ และเลือกตอบว่าท่าน "เห็นด้วย" "ไม่เห็นด้วย" หรือ "ไม่แน่ใจ" เพียงข้อเดียวซึ่งตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด โปรดตอบทุกข้อความ

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1. ยิ่งมีอายุมากขึ้น ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้นกว่าที่คาดคิดเอาไว้	(2)	(0)	(1)
2. ข้าพเจ้าได้มีเวลาที่จะพักมากกว่าบุคคลหลายคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก	(2)	(0)	(1)
3. ปัจจุบันเป็นเวลาข้าพเจ้ามีความสุขที่สุดในชีวิต	(2)	(0)	(1)
4. ข้าพเจ้ามีความสุขเหมือน ๆ กับตอนที่ข้าพเจ้ามีอายุน้อยกว่านี้	(2)	(0)	(1)
5. ชีวิตของข้าพเจ้าน่าจะมีความสุขมากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน	(2)	(0)	(1)
6. ในขณะนี้เป็นเวลาที่ดีที่สุดในชีวิตของข้าพเจ้า	(2)	(0)	(1)
7. สิ่งที่ข้าพเจ้าทำส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย	(2)	(0)	(1)
8. ข้าพเจ้าคาดหวังว่าสิ่งที่น่าสนใจและสิ่งที่น่าพอใจจะเกิดขึ้นกับข้าพเจ้าในอนาคต	(2)	(0)	(1)
9. สิ่งที่ข้าพเจ้าทำในปัจจุบันเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เช่นเดียวกับเมื่อก่อนนี้	(2)	(0)	(1)
10. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองแต่ละบางครั้งก็เมื่อยล้า	(2)	(0)	(1)
11. ข้าพเจ้าตระหนักดีเกี่ยวกับอายุของข้าพเจ้าแต่มันก็ไม่ได้รบกวนหรือทำให้ข้าพเจ้าไม่สบายใจ	(2)	(0)	(1)
12. เมื่อข้าพเจ้าย้อนกลับไปมองดูชีวิตที่ผ่านมาของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกพึงพอใจ	(2)	(0)	(1)
13. ข้าพเจ้าจะไม่เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของข้าพเจ้าถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะสามารถทำได้ก็ตาม	(2)	(0)	(1)

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
14. เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่อายุรุ่นเดียวกับ ข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ตัดสินใจที่ไม่ถูกต้อง หลายอย่างในชีวิต	(2)	(0)	(1)
15. เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รุ่นเดียวกับ ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ทำสิ่งที่ดีกว่าหลายอย่าง	(2)	(0)	(1)
16. ข้าพเจ้าได้วางแผนที่จะทำในอนาคตและข้าพเจ้า ตั้งใจจะทำในช่วง 1 เดือนหรือ 1 ปี นับจากนี้	(2)	(0)	(1)
17. เมื่อข้าพเจ้าย้อนกลับไปมองดูชีวิตที่ผ่านมาของ ข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกว่าไม่ได้ทำในสิ่งที่มีความ สำคัญที่ต้องการจะทำหลายอย่าง	(2)	(0)	(1)
18. เปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ข้าพเจ้ามีช่วงชีวิตที่ ตกต่ำบ่อยครั้ง	(2)	(0)	(1)
19. ข้าพเจ้าได้ทำอะไรหลายสิ่งหลายอย่างตามที่ข้าพเจ้าคาดหวังไว้	(2)	(0)	(1)
20. ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าคุณส่วนมากโดยทั่วไปมักจะมี ชีวิตที่ตกต่ำลงมากกว่าที่จะดีขึ้น	(2)	(0)	(1)

4. Philadelphia Geriatric Center Morale Scale

เครื่องมือนี้วัดประสงคเพื่อวัดการปรับตัวทางอารมณ์ของบุคคลอายุ 70-80 ซึ่งใช้ได้ทั้งกับ
ประชาชนโดยทั่วไป และกับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในสถานพักฟื้นเครื่องมือนี้สร้างขึ้นโดย M. Powell Lawton
ความหมายของคำว่า "ขวัญ" ตามความคิดของ Lawton หมายถึง ความรู้สึกโดย
ทั่ว ๆ ไปของบุคคลที่มีเกี่ยวกับสุขภาพ หรือความเป็นอยู่ ซึ่งมีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ การปราศจาก
อาการที่แสดงว่ามีความทุกข์กังวล ความพึงพอใจในตัวเอง ความรู้สึกที่แสดงว่าสามารถปรับตัวให้
เข้ากันได้ระหว่างตัวเองกับสิ่งแวดล้อม และความสามารถที่จะต่อสู้หรือทนได้ขณะเดียวกันก็ยัง
ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างองค์ประกอบ
เหล่านี้อาจจะไม่มีหรือมีน้อย นอกจากนี้ "ขวัญ" เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก แต่ก็ไม่จำเป็นที่
จะสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติ ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะคล้าย ๆ กับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ
และพฤติกรรมการปฏิบัติ นอกจากนี้ ลอร์ดัน ยังได้กล่าวว่า บุคคลที่มี "ขวัญ" ดีจะมีความรู้สึก
ตนเองได้สิ่งต่าง ๆ ที่ดีในชีวิตนี้ รู้สึกว่าตัวเองมีประโยชน์ และคิดว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความพอดี
เหมาะสม มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ของสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับของสังคม
(Lawton, 1975)

มาตราส่วนประมาณค่านี้เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับ "ขวัญ" ซึ่งเป็นส่วนประกอบของมาตราส่วนประมาณค่าที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆของกลุ่มผู้สูงอายุในศูนย์นี้ส่วนอื่นๆเป็นเครื่องมือใช้วัดสถานภาพทางสุขภาพจิต การวัดบทบาท และพฤติกรรมทางสังคมมาตราส่วนประมาณค่านี้ครั้งแรกสร้างข้อความทั้งหมด 41 ข้อความ และได้นำไปทดสอบกับประชากรที่มีสุขภาพดีจำนวน 300 คน อายุเฉลี่ย 78 ปี ได้ทำการวิเคราะห์ข้อความ และได้ข้อความทั้งหมด 22 ข้อความการรวบรวมข้อมูลอาจจะโดยการสัมภาษณ์หรือให้ผู้ตอบเอง การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดยรวมคะแนนทั้งหมดซึ่งจะเป็นค่าแสดงถึงความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) หรืออาจจะแบ่งเป็น 3 หมวด คือ 1. ความรู้สึกว่าตนเองมีการเปลี่ยนแปลง 2. ความไม่พึงพอใจ (Dissatisfaction) และ 3. ทศนคติต่อการเป็นผู้สูงอายุ (Attitudes Towards one's Own Aging)

การศึกษาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนี้โดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ (test and retest) กับหลายกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ช่วงเวลาแตกต่างกัน พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.91 (ช่วงเวลา 5 สัปดาห์) และ 0.75 (ช่วงเวลา 3 เดือน)

เครื่องมือนี้ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงได้มีผู้นำไปใช้ศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุ หลายกลุ่มได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแง่ข้อความการวิเคราะห์ และการให้คะแนน แต่ส่วนใหญ่ก็ลงความเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้

ตัวอย่าง The Philadelphia Geriatric Center Morale Scale

ข้อความ	คำตอบต้นบวก
*1. เมื่อท่านมีอายุมากขึ้นสิ่งต่าง ๆ ก็ดูเหมือนจะยิ่งเลวลง	ไม่ใช่
*2. ท่านรู้สึกว่ามีกำลังมากเช่นเดียวกับปีที่แล้ว	ใช่
*3. ท่านรู้สึกว่าตนเองเปล่าเปลี่ยวมากน้อยเพียงใด (ไม่มาก, มาก)	ไม่มาก
*4. ในปีนี้มีสิ่งบางอย่างที่รบกวนหรือทำให้ท่านไม่สบายใจมากขึ้น	ไม่ใช่
*5. ท่านได้พบปะกับเพื่อนฝูงและญาติมิตรอย่างเพียงพอ	ใช่
*6. ยิ่งท่านมีอายุมากขึ้นก็ยิ่งรู้สึกว่าด้อยประโยชน์	ไม่ใช่
*7. ถ้าท่านสามารถจะอาศัยอยู่ในที่ ๆ ท่านต้องการได้ ท่านอยากจะอยู่ที่ใด	ที่นี่
*8. บางครั้งท่านจะกังวลใจมากจนนอนไม่หลับ	ไม่ใช่
*9. ยิ่งท่านมีอายุมากขึ้น รู้สึกว่าสิ่งต่าง ๆ (ดีขึ้น, เลวลง, เหมือนเดิม) มากกว่าที่คิดว่าควรจะเป็น	ดีขึ้น
*10. บางครั้งท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านไม่มีค่า	ไม่ใช่
*11. ท่านมีความสุข เช่นเดียวกับท่านยังมีอายุน้อยกว่านี้	ใช่

ข้อความ	คำตอบด้านบวก
12. ท่านมีอะไรหลายอย่างที่จำเป็นต้องทำเกือบทุกวัน	ไม่ใช่
* 13. ท่านมีอะไรหลายอย่างที่让您รู้สึกไม่สบายใจ	ไม่ใช่
14. บุคคล มักจะมีชีวิตที่ดีกว่าในช่วงวัยสูงอายุ	ไม่ใช่
* 15. ท่านรู้สึกกลัวใจในสิ่งหลายอย่าง	ไม่ใช่
16. สุขภาพของท่าน (ดี, ไม่ดี)	ดี
* 17. ท่านมักจะมีอารมณ์โกรธบ่อยครั้งมากกว่าที่เคย	ไม่ใช่
* 18. การดำเนินชีวิตของท่านรู้สึกจะลำบากเป็นส่วนใหญ่	ไม่ใช่
* 19. ท่านพอใจกับชีวิตของท่านเพียงใด (พอใจ, ไม่พอใจ)	พอใจ
* 20. ท่านเห็นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องใหญ่	ไม่ใช่
21. คนควรจะมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้ ไม่ควรจะวิตกกังวลกับพรุ่งนี้	ใช่
* 22. ท่านเกิดความรู้สึกไม่พอใจได้ง่าย	ไม่ใช่

หมายเหตุ ข้อความที่มีเครื่องหมาย * เป็นข้อความที่เสนอแนะว่าควรจะบรรจุในเครื่องมือที่ต้องการให้สั้นกว่านี้ได้ ซึ่งทั้งหมด 17 ข้อความ คำตอบด้านขวามือ แสดงถึงความพึงพอใจของผู้ตอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

อุทุมพร จามรมาน (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อค่าคุณภาพชีวิต เรียงตามลำดับความสำคัญมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด คือ ทัศนคติต่อการมีชีวิตในกรุงเทพมหานคร การเป็นเจ้าของบริการของรัฐ สุขอนามัย อาชีพหลัก การแสวงหาความรู้ความบันเทิง อาชีพรอง ลักษณะความเป็นอยู่นันทนาการ และการถือครองบ้านและที่ดิน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 10 ตัวนี้ มีค่าคุณภาพชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น องค์ประกอบทั้งหมดนี้ ต่างมีความสำคัญต่อการวัดคุณภาพชีวิตที่ใกล้เคียงกัน

ศรีผ่อง จิตกรรมกิจศิลป์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของ ผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติเขตห้วยขวาง พบว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย รายได้ บริการทางสังคม ความมั่นคง และความก้าวหน้าในการทำงาน ชื่อเสียงเกียรติยศ สิทธิเสรีภาพ การศึกษา สังคม และสิ่งแวดล้อม ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม

สุวรรณี พร้อมเพรียงชัย (2534) ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน และการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปใช้ในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ครูที่มีเพศอายุ ประสบการณ์ในการสอน และสาขาวิชาที่ศึกษาอยู่

แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในความจำเป็นพื้นฐาน และมีการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ครูประจำการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพื้นฐานในระดับสูงและต่ำ มีความจำเป็นพื้นฐาน และมีการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมฤทธิ อินทรทิพย์ (2529) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนในเขตชุมชนเมืองชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัว จำนวน 939 คน ผลการวิจัย พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ รักษาความสะอาดได้ดีพอสมควร มีร้อยละ 30 ที่ยังสกปรก การเก็บขยะมูลฝอยไม่ได้กระทำอย่างจริงจัง บริเวณใต้ถุนบ้านมีน้ำขังร้อยละ 56.07 ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ที่ถูกลักษณะ ในด้านสุขภาพอนามัย พบว่า มีโรคระบบทางเดินอาหารทางเดินหายใจและโรคที่นำโดยแมลงและสัตว์นำโรค มีการเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี มีการคุมกำเนิดร้อยละ 62.75 สตรีที่ตั้งครรภ์ มีการฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 96.77

นาถฤดี ผลโชค (2527) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2526 จำนวน 432 คน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจสูง ปานกลาง และต่ำ มีความคิดเห็นต่อระดับการศึกษาสูงสุดที่คาดว่าจะให้นักเรียน ได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนนั้น พบว่าผู้ปกครองกลุ่มฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจระดับสูง มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปกครองฐานะเศรษฐกิจ และสังคมระดับปานกลาง และต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผู้ปกครองที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจระดับกลาง และระดับต่ำ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม สำหรับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานด้านสังคม ผู้ปกครองทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และในเรื่องบทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน พบว่าผู้ปกครองกลุ่มฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงมีความเห็นแตกต่างจากผู้ปกครองกลุ่มฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจระดับกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประภา แทนนิล (2529) ได้ทำการวิจัย เรื่องการทดลองสอนจิตวิทยาในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนโยธินวิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนจิตวิทยาในชีวิตประจำวัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ต่างเพศและต่างระดับชั้นกันมีความแตกต่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ดลฤดี เนตรเจริญ (2531) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินบริบทของการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน และประชาชนของครูระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2530 จำนวน 663 คน ผลการศึกษา พบว่า

1. ครูระดับประถมศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐาน เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐาน และการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา โดยส่วนรวม และแต่ละเรื่องในระดับปานกลาง

2. ครูที่มีเพศ และวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐาน เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐาน และการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชนไม่แตกต่างกัน

3. ครู ที่มีอายุ ความรับผิดชอบในการสอนกลุ่มวิชาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐาน เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐาน และการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

4. ครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคาดหวังต่อการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชนในระดับปานกลาง

5. ครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทางการสอนต่างกัน มีความคาดหวังต่อการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ครูที่มีอายุ และความรับผิดชอบ ในการสอนกลุ่มวิชาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชน โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

ชิตชัย สนั่นเสียง (2529) ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 450 คน พบว่า

1. ครูชายและครูหญิง มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำตามองค์ประกอบที่บ่งถึงคุณภาพชีวิตทางด้านสมาชิกในครอบครัวรายได้ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย ปริมาณอาหารหลัก หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 ตลอดจนเครื่องนุ่งห่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ องค์ประกอบที่แสดงถึงคุณภาพชีวิตทางด้านอายุแรกสมรสจำนวนบุตรเครื่องนุ่งห่ม การศึกษา ปริมาณอาหารหลักหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ครูที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำตามองค์ประกอบที่บ่งถึงคุณภาพชีวิต ด้านสมาชิกในครอบครัว ที่อยู่อาศัย (ขนาดบ้านและพื้นที่) เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย อาหารหลัก หมู่ที่ 1,2,3 และ 5 ไม่แตกต่างกัน แต่องค์ประกอบด้านการศึกษา อายุแรกสมรส

จำนวนบุตร รายได้ ที่อยู่อาศัย (ราคาบ้าน) และอาหารหลักหมูที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำองค์ประกอบด้านอายุแรกสมรส การศึกษา ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย อาหารหลักหมูที่ 3, 4 และ 5 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่องค์ประกอบด้านการศึกษารายได้ และที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ครูโสดและครูที่สมรส มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำ ด้านจำนวนบุตร สมาชิกในครอบครัว รายได้ การศึกษา ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และอาหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่องค์ประกอบด้านอายุแรกสมรส เครื่องนุ่งห่ม และสุขภาพอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำ ด้านอายุแรกสมรส จำนวนบุตรสมาชิกในครอบครัว รายได้ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัยและอาหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่องค์ประกอบด้านการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมักรการ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนไทยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบท โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 600 ราย เป็นผู้ที่อยู่ในกรุงเทพ 200 ราย แยกเป็นอยู่ในเขตชุมชนแออัด 100 ราย และนอกชุมชนแออัด 100 ราย และอยู่ใน 8 จังหวัดของภาคกลาง อีก 400 รายโดยอยู่ในเขตเทศบาล 200 ราย และอยู่ในชนบทนอกเขตเทศบาลอีก 200 ราย ผลการศึกษาพบว่า คนไทยในกรุงเทพมหานครและจังหวัดภาคกลาง ส่วนมากมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง มิติชีวิตที่แสดงความพึงพอใจสูงมาก ได้แก่ ครอบครัวตนเอง สังคม สุขภาพอนามัย ความเชื่อและศาสนา มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ระหว่างกลุ่มที่อยู่ในเขตเมืองกับชนบท ที่สำคัญก็คือเรื่องของการงานรวมทั้งรายได้ด้วย พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตชนบทและชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจต่ำ แต่ผู้นอกเขตชุมชนแออัดของกรุงเทพและในเขตเทศบาล ของจังหวัดภาคกลาง มีความพึงพอใจค่อนข้างสูงโดยรวมแล้วพอจะสรุปได้ว่าคนไทยส่วนมากทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดมีความพึงพอใจในสภาพชีวิตของตนในปัจจุบัน

แอนดรู และวิทเธย์ (Andrew and Withey. 1978) ได้ศึกษาเรื่อง "ดัชนี เครื่องชี้ความผาสุก" การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของชาวอเมริกัน เพื่อหาว่าการรับรู้เกี่ยวกับ เรื่องความผาสุกของชาวอเมริกันกลุ่มต่าง ๆ และเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดการรับรู้เกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตของชาวอเมริกันใช้กลุ่มตัวอย่าง 5,000 คน ศึกษาตัวแปรด้านเพศ อายุ ชาติพันธุ์ ชีวิตครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรด้านเพศ ไม่ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตต่างกัน ตัวแปรด้านอายุทำให้มีการรับรู้ต่างกันระหว่างกลุ่มเด็ก กับ กลุ่มผู้สูงอายุ ทางด้านชีวิตครอบครัว พบว่า กลุ่มที่แต่งงานกับกลุ่มที่ไม่ได้แต่งงาน กลุ่มที่แต่งงานแล้วไม่มีบุตร กับกลุ่ม

ที่ยังไม่ได้แต่งงานแต่มีเด็กอยู่ในการดูแล มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่าการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและต่ำแตกต่างกัน ทางด้านชาติพันธุ์ พบว่า คนผิวขาวกับ คนผิวดำ มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน

มาเรียน (Marion. 1977) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่เป็นรูปธรรม เช่น เงินเดือน กับนามธรรม เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียงของครอบครัว ที่มีต่อคุณภาพชีวิตโดยทำการสัมภาษณ์ ชาวอเมริกัน 1,046 คน พบว่าการมีรายได้ที่เพียงพอของครอบครัว ที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

เครสเวล และคนอื่น ๆ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Cresswell and others. 1981) ได้ศึกษาเรื่องการวัดการรับรู้คุณภาพชีวิตและความเครียดในชีวิตในกลุ่มคนงานในโรงพยาบาลโดยศึกษาคุณภาพชีวิตและความเครียด โดยใช้แบบวัดเหตุการณ์ในชีวิต (Life Events Inventory) และแบบวัดการรับรู้คุณภาพชีวิต (The Perceived Quality of Life : PQOL) ผลการวิจัย พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต และผู้ที่มีคุณภาพชีวิตต่ำเป็นผู้ที่แยกทางกับคู่สมรส

กิลล์ และ วิลส์ (สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมัครการ 2534 ; อ้างอิงมาจาก Gill and Wills. 1990) ได้ศึกษาการรับรู้คุณภาพชีวิตในกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตรอบต่อเมืองและชนบท ศึกษาระดับเมืองสเตอร์โทนาและอัลเบอร์ตา ในประเทศแคนาดา โดยศึกษากับตัวแปร 2 ตัวคือ

1. ความพึงพอใจความเป็นอยู่ในเมือง
2. การรับรู้ความเป็นอยู่ของตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า การมีมาตรฐานของชีวิตที่ดี การมีเพื่อนสนิท ความสัมพันธ์ในครอบครัว และสุขภาพของบุคคล เป็นตัวแปรที่ทำนายคุณภาพชีวิตโดยรวมของบุคคล

วอลดีและเบอร์นาต (สุพรรณิ พร้อมเพรียงชัย. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Walty and Bernhad. 1988) ได้ศึกษาตัวแปรด้านสุขภาพ การรับรู้ประสิทธิภาพในตนเพื่อทำนายคุณภาพชีวิตในรอบ 5 ปี หลังจากเป็นโรคหัวใจ โดยศึกษา กับกลุ่มคนที่เป็นโรคหัวใจ 400 คน และคู่สมรส ซึ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตด้านกายภาพ และจิตใจในช่วงที่เป็นโรคหัวใจ ผลจากการศึกษาพบว่า การรับรู้ทางสุขภาพ การรับรู้การมี ประสิทธิภาพในตนและสภาพแวดล้อมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

✓ ออสทรูด (Ostroot. 1982) และ แอทคินสัน (Atkinson. 1982) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่บ่งถึงคุณภาพชีวิต ปรากฏผลใกล้เคียงกัน คือ พบว่ามีองค์ประกอบทางด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา รายได้ เพื่อนบ้าน การใช้เวลารว่าง สุขภาพอนามัย การมีงานทำและความปลอดภัย

✓ ไมคาลอส (Michalos. 1980) และบารัดวัล (Bharadwai. 1980) ได้ศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่บ่งถึงคุณภาพชีวิตที่เหมือนกันคือ ที่อยู่อาศัย การศึกษา รายได้ เวลารว่าง การมีงานทำ ชีวิตครอบครัว ความปลอดภัย ชุมชนและรัฐบาล

วิลเลอร์ (Wheeler, 1991) ได้ศึกษาทฤษฎีและโครงสร้างเชิงประจักษ์ของภาวะความเป็นอยู่ดีโดยทั่วไปโดยศึกษาสุขภาพและความเป็นอยู่ดีโดยทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ 30 องค์ประกอบแยกเป็น 7 ด้าน คือ 1. อารมณ์ มีอยู่ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 2. ความเชื่อในเรื่องของศาสนา วิญญาณ คุณค่าของชีวิต จรรยา และการเป้าหมายในชีวิต มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 3. ลักษณะส่วนบุคคล คือความเป็นคนเปิดกว้าง การมีทัศนคติที่ดีต่อสุขภาพ ความเชื่ออำนาจในตน การรักษาสภาพ การรักษาเวลา และบุคลิกภาพแบบบี มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ 4. พฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ การออกกำลังกาย การใช้เวลาว่าง การปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขภาพ พฤติกรรมการกิน มีการพักผ่อน การใช้สารเสพติด และการตอบสนองต่อการแก้ปัญหาทั้งหมด 8 องค์ประกอบ 5. ด้านสถานการณ์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคมความวิตกกังวลด้านการเงินการงานอาชีพ ความก้าวหน้า และสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 6. ด้านประสบการณ์ คือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา 7. สุขภาพ คือ การดูแลสุขภาพ การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันมี 4 องค์ประกอบ คือ อารมณ์ ความเชื่อ ลักษณะของบุคคล และสุขภาพ มีความสัมพันธ์กัน และวิลเลอร์ได้สรุปว่า ในการศึกษาความเป็นอยู่ดีจำเป็นต้องอาศัยตัวแปรทางจิตหลาย ๆ ตัวประกอบ

แมคเคนเนล และคณะ (McKinnell and others, 1983) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบของการรับรู้คุณภาพชีวิต พบว่า ตัวบ่งชี้ทางสังคมของการรับรู้ภาวะความเป็นอยู่ดีจะมีลักษณะคล้ายกับเจตคติคือ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective) และ รู้คิด (Cognitive) โดยองค์ประกอบด้านความรู้สึกมี 2 ลักษณะ คือ 1. ความรู้สึกที่ดี (Positive affect) ที่เป็นการตอบสนองทางด้านอารมณ์ในทางที่ดี เช่น การมีความสุข 2. ความรู้สึกที่ไม่ดี (Negative affect) ที่เป็นการตอบสนองในทิศทางที่ไม่ดี เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด

มาร์คเลย์และเบคเลย์ (Markley and Bagley, 1975) ได้ทำการวิจัยเรื่องมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับคุณภาพชีวิต พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแบ่งได้เป็น 6 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economics) ปัจจัยด้านสุขภาพ (Health) ปัจจัยด้านสังคม (Social) ปัจจัยด้านการเมือง (Political) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (Natural Environment) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ (Physical Environment) ทั้ง 6 ปัจจัยนั้นสามารถครอบคลุมระบบของสังคมทั้งหมด

ไฮดิก (Heidik, 1982) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับความรัก ความเป็นอยู่ ฐานะ และคุณธรรมจริยธรรมใช้กลุ่มตัวอย่าง 133 คน ผลจากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรัก ความเป็นอยู่ ฐานะ และคุณธรรมจริยธรรมโดยกลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงมีความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอยู่ ฐานะและจริยธรรมกับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องความรักและนักศึกษาที่เรียนวิชาเอก

ต่างกันมีความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างความรัก ความเป็นอยู่ ฐานะ และ คุณธรรม จริยธรรม กับคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

แฮดแดด (Haddad. 1986) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในวิทยาลัย จอร์แดน โดยศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับปัจจัย 16 ประการ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่าง 300 คน พบว่า ปัจจัยทั้ง 16 ประการ กับคุณภาพชีวิต มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตโดยนักศึกษามีการรับรู้ว่าตัวเองมีความพึงพอใจในเรื่องสุขภาพ รายได้ สัมพันธภาพในหมู่เพื่อน และสภาพชีวิตในครอบครัวของตน จะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่่านักศึกษาที่รายงานตนเองว่า มีความพึงพอใจในเรื่องเหล่านั้นน้อยกว่า และความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวของตนนั้น จะเป็น ตัวพยากรณ์ที่มีค่าสูงสุดในการพยากรณ์ความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาถึงร้อยละ 50 และ นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจในชีวิตไม่แตกต่างกัน

สปอลดิง (Spalding. 1987) ได้ศึกษานโยบายในการพัฒนาประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายในการพัฒนาประเทศกับเครื่องบ่งชี้คุณภาพชีวิตในประเทศด้อยพัฒนาโดยตรวจสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านเศรษฐกิจการเมือง และนโยบายกับสภาพความอยู่ดีกินดีของประชาชน พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจการเมืองและนโยบาย มีผลต่อสภาพอยู่ดีกินดีของประชากร และการลงทุนทางการศึกษา ก็ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต สามารถจำแนกได้เป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางที่เน้นคุณภาพชีวิตด้านวัตถุ หรือปริมาณโดยวัดความเป็นอยู่ที่ดีหรือไม่ดี จากการวัดปริมาณของสิ่งจำเป็น ต่อการดำรงชีวิตของบุคคล ส่วนอีกแนวทางหนึ่งเน้นคุณภาพชีวิตจากการรับรู้ของบุคคล โดยวัดความ พึงพอใจของบุคคลที่มีต่อความเป็นอยู่ของตนเอง

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

ส.วาสนา ประवालพดกษ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบยึดหลักที่ว่า ตัวแปรหรือข้อมูลต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันนั้น เนื่องมาจากตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้มีองค์ประกอบร่วมกัน (Common Factor) สังเกตได้จากการจับกลุ่มของตัวแปรหรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้นสามารถใช้องค์ประกอบร่วมแทนตัวแปรกลุ่มนั้นได้ เป็นการลดจำนวนข้อมูลให้น้อยลง การจับกลุ่มของตัวแปรซึ่งเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรทำให้ทราบถึงโครงสร้างและ แบบแผนของข้อมูล ทำให้หาองค์ประกอบร่วมของตัวแปรได้ และสามารถหาน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรแต่ละตัวได้ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายได้ถึง ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบนั้นอันแสดงถึงขนาด (Magnitude) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ

ดังนั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบ จึงเป็นวิธีการทางสถิติที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอชุดของตัวแปรหลาย ๆ ตัว ในรูปของตัวแปรสมมติ (Factor) ที่มีจำนวนน้อยลง

การทำการวิเคราะห์องค์ประกอบมักจะทำใน 2 ลักษณะ คือ

1. ค้นหาว่ามีองค์ประกอบ องค์ประกอบอะไรบ้าง (Exploratory)
2. ยืนยันหรือทดสอบสมมติฐานว่ามีองค์ประกอบนั้น ๆ ในคุณลักษณะ (Trait)

นั้น จริงหรือไม่ (Confirmatory)

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

1. ช่วยบรรยายเกี่ยวกับโดเมน (Domain) ที่ต้องการศึกษา
2. ช่วยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา
3. ช่วยจัดประเภทของตัวแปร
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วม (Functional Relations) ระหว่างตัวแปร
5. วิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบ (Factorial Structures) ของตัวแปร

ที่เป็นเกณฑ์ และระบุตัวแปรที่จะเป็นประโยชน์ในสมการถดถอย

6. เป็นการพิสูจน์ข้อค้นพบของตนเองกับของผู้อื่น
7. ลดข้อมูลให้น้อยลงเพื่อให้ได้ลักษณะร่วมที่ซ่อนอยู่
8. ใช้ในการทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)
9. ช่วยในการสร้างแบบวัดต่าง ๆ

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

เสริม ทศศรี (2518) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา จำนวน 253 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเรียน 12 ฉบับ พบว่า ความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์มี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านทักษะในการนำไปใช้ การวิเคราะห์ปัญหา และการแก้ปัญหาโดยการทดลอง และพบว่า นักเรียนหญิงมีความสามารถด้านทักษะในการนำเอาไปใช้สูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนชายมีความสามารถด้านการวิเคราะห์ปัญหาสูงกว่านักเรียนหญิงและนักเรียนหญิงมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาโดยการทดลองสูงกว่านักเรียนชาย

ลือชัย ชื่นอ้อม (2525) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถด้านเหตุผลของนักเรียนชั้นอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 247 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล จำนวน 8 ฉบับ พบว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง มีความสามารถด้านเหตุผล ในแต่ละองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมนึก คู่เมือง (2527) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 จำนวน 356 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานประหยัดและออม 56 สถานการณ์ พบว่า องค์ประกอบค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมมี 2 องค์ประกอบ คือ การประหยัดและออมสิ่งต่าง ๆ กับ ความสำนึกในคุณค่าของการประหยัดและออม

ประชา ผ่องใส (2530) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 887 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามบุคลิกภาพความเป็นไทยแบบมาตราส่วนประมาณค่า พบว่าองค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบุคลิกภาพความเป็นไทยได้ 28 องค์ประกอบ นักเรียนชายมี 30 องค์ประกอบ นักเรียนหญิงมี 31 องค์ประกอบ นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมี 30 องค์ประกอบ นับถือศาสนาอิสลามมี 30 องค์ประกอบ บุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทนา เลือดกรุงศรี (2534) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบความทันสมัยด้านจิตใจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 963 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดความทันสมัยด้านจิตใจ พบว่าองค์ประกอบความทันสมัยด้านจิตใจของครูสังกัดกรุงเทพมหานครมี 8 องค์ประกอบคือ มองโลกในแง่ดี ให้ความสนใจสังคม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดถือโชคกลาง ยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ มีลักษณะประชาธิปไตย มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และยอมรับบทบาทสตรี

จรุงศักดิ์ บุญฤทธิ์ (2536) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบความสันโดษตามหลักพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 870 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสันโดษ จำนวน 45 สถานการณ์ พบว่าองค์ประกอบความสันโดษตามหลักพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มี 4 องค์ประกอบคือ มีความพอใจตามได้ มีความพอใจตามกำลัง มีความพอใจตามสมควรแก่กำลัง และมีความพอใจตามสมควร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. คุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ
2. คะแนนองค์ประกอบของครูเพศชายกับเพศหญิงแตกต่างกัน
3. คะแนนองค์ประกอบของครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับโสดและอื่น ๆ แตกต่างกัน

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในระดับประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวนโรงเรียน 428 โรงเรียน จำนวนครู 13,018 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นครูที่สอนในระดับประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 1,000 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประมาณกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน (Yamane. 1973) เป็นอย่างน้อย แต่การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง 1,000 คน
2. สุ่มเขตจำนวน 19 เขตจากจำนวนเขตทั้งหมด 38 เขต
3. สุ่มโรงเรียนในแต่ละเขต ๆ ละ 3 โรงเรียน รวมเป็น 57 โรงเรียน
4. สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูในแต่ละโรงเรียนโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนครู ในแต่ละโรงเรียน

ตาราง 1 จำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขต

เขต	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่างทดสอบ	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
พระนคร	วัดมกุฏกษัตริยาราม	26		20
พระนคร	วัดตรีทศเทพ	16		10
พระนคร	ราชบพิธ	29	20	
ป้อมปราบฯ	วัดพระพิเรนทร์	11		5
ป้อมปราบฯ	วัดคณิกาผล	21		10
ป้อมปราบฯ	วัดดิสนานุการาม	15		10
ปทุมวัน	วัดปทุมวนาราม	22		10
ปทุมวัน	สวนหลวง	22		10
ปทุมวัน	ปทุมวัน	22		10

ตาราง 1 (ต่อ)

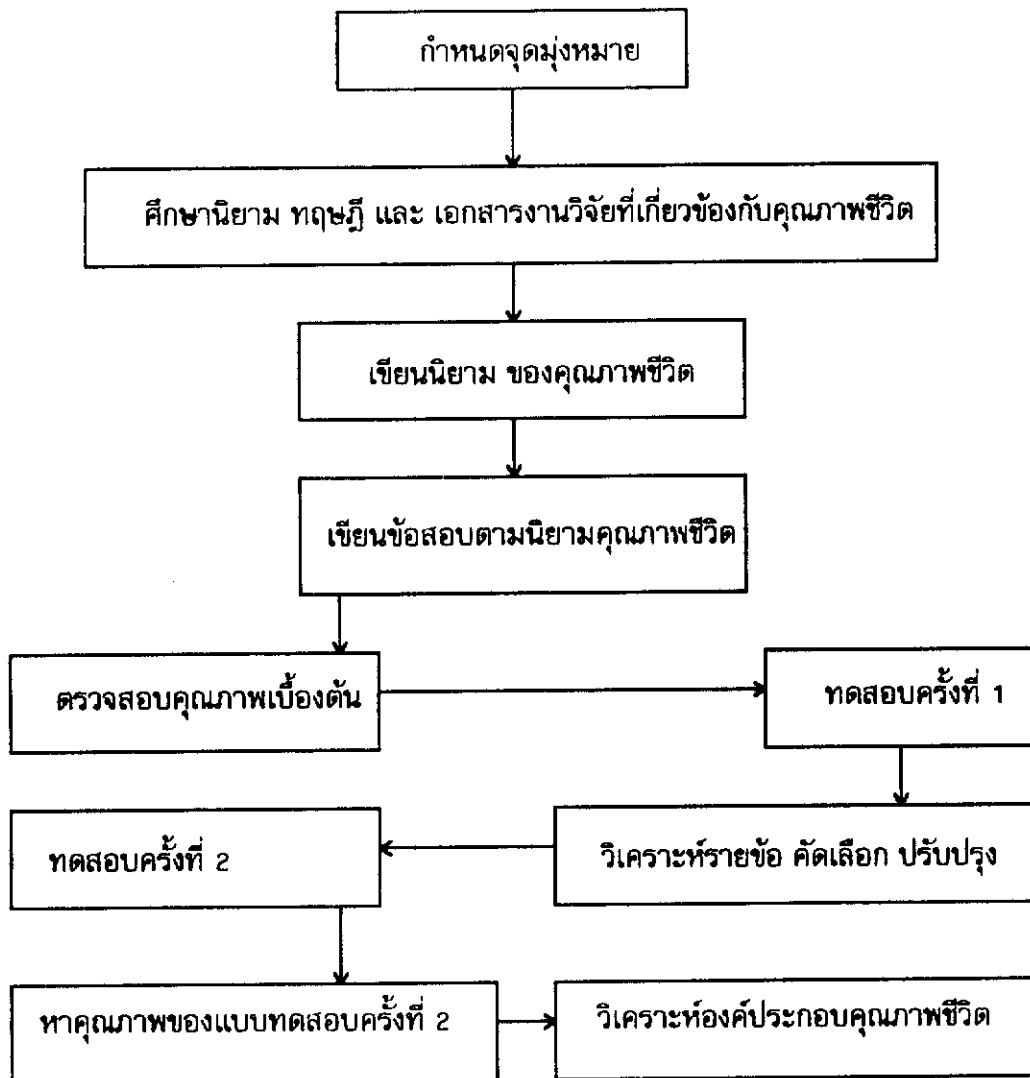
เขต	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่างทดสอบ	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
บางรัก	วัดหัวลำโพง	23		10
บางรัก	วัดมหาพฤฒาราม	15		10
บางรัก	วัดสวนพลู	23		10
ดุสิต	วัดราชผาติการาม	20		10
ดุสิต	เบญจมบพิตร	28		15
ดุสิต	วัดจันทรมโสมสร	40	30	
ราชเทวี	กิ่งเพชร	44	30	
ราชเทวี	วัดดิศทองสาราม	39		20
ราชเทวี	วัดพระยาไย	25		15
พระโขนง	วัดบางนาใน	38		20
พระโขนง	วัดบางนานอก	31		20
พระโขนง	วัดธรรมมงคล	41		30
คลองเตย	วัดธาตุทอง	89	40	
คลองเตย	ศูนย์รวมน้ำใจ	64		40
คลองเตย	สวัสดีวิทยา	32		20
ประเวศ	วัดตะกล้า	56		30
ประเวศ	สุเหร่าจรเข้ขบ	27		15
ประเวศ	สุเหร่าบึงหนองบอน	30		15
บางกะปิ	สุเหร่าคลองจั่น	21		10
บางกะปิ	วัดเทพศิลา	80	40	
บางกะปิ	บ้านบางกะปิ	125		80
บึงกุ่ม	วัดบางเตย	74	40	
บึงกุ่ม	คันทายาว	51		25
บึงกุ่ม	คลองกุ่ม	48		25
ภาษีเจริญ	วัดจันทร์ประดิษฐาราม	116	50	
ภาษีเจริญ	วัดมะพร้าวเตี้ย	34		20
ภาษีเจริญ	วัดโตนด	21		10

ตาราง 1 (ต่อ)

เขต	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่างทดสอบ	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
บางขุนเทียน	วัดแสงดำ	26		10
บางขุนเทียน	วัดท่าข้าม	22		10
บางขุนเทียน	วัดเลา	39		20
บางกอกน้อย	วัดวิเศษการ	35		20
บางกอกน้อย	วัดโพธิ์เรียง	20		10
บางกอกน้อย	วัดบางเสาธง	19		10
บางพลัด	วัดเปาโรหิตย์	43		20
บางพลัด	วัดบางพลัด	36		20
บางพลัด	วัดคฤหบดี	22		10
บางกอกใหญ่	วัดท่าพระ	45		30
บางกอกใหญ่	วัดใหม่พิเรนทร์	17		10
บางกอกใหญ่	วัดดีดวด	14		10
ราษฎร์บูรณะ	วัดบางปะกอก	94	50	
ราษฎร์บูรณะ	วัดแจ้งร้อน	48		30
ราษฎร์บูรณะ	วัดทุ่งครุ	50		30
สวนหลวง	วัดใต้	29		15
สวนหลวง	นาคนาวาอุปถัมภ์	55		30
สวนหลวง	วัดปากบ่อ	51		25
ดินแดง	สามเสนนอก	136		80
ดินแดง	วิสุทธิศ	66		40
ดินแดง	วิชาการ	55		35
	รวม	2,341	300	1,000

วิธีดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตตามลำดับขั้น ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงลำดับขั้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต

การดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนในแผนผังข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิต
  - 1.1 เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
  - 1.2 เพื่อวิเคราะห์หาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษานิยาม ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. เขียนนิยาม คุณภาพชีวิต ซึ่งสรุปจากนิยามที่ได้ศึกษา
4. เขียนข้อสอบตามค่านิยามของคุณภาพชีวิต ซึ่งในการเขียนข้อสอบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวของ เดย์ (Day, 1978) แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 13 มิติย่อย คือ
  1. ครอบครัว 2. การงานอาชีพ 3. ชีวิตสังคม 4. การพักผ่อนหย่อนใจ 5. สุขภาพอนามัย 6. การสาธารณสุข 7. การบริโภคสินค้าและบริการ 8. การครอบครองทรัพย์สิน 9. ทักษะภาพเกี่ยวกับตนเอง 10. ความเชื่อและศาสนา 11. ความรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน 12. ความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตน 13. ความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของตน
5. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นเพื่อพิจารณาด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตที่สร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อในภาคผนวก)
6. ปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองกับครูที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
7. วิเคราะห์รายข้อคัดเลือกปรับปรุงแก้ไข ตัดข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำ เลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือข้อสอบที่มีค่า c ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มีดีละ 6 ข้อ จำนวนรวม 78 ข้อ
8. ทดสอบครั้งที่ 2 วิเคราะห์รายข้อเลือกข้อที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9265 (รายละเอียดในภาคผนวก)
9. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
  - 9.1 วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณภาพชีวิต
  - 9.2 คัดเลือกจำนวนองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับหรือมากกว่า 2 พบว่ามีจำนวนองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ
  - 9.3 คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 และจำนวนข้อในแต่ละองค์ประกอบมีอย่างน้อย 3 ข้อ จึงถือว่าเป็น 1 องค์ประกอบ ได้จำนวนองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบคุณภาพชีวิต ตัวอย่างต่อไปนี้

แบบทดสอบคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง

แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดคุณภาพชีวิตโดยการประเมินตนเองของผู้ตอบแบบทดสอบ ข้อมูลจากการตอบแบบทดสอบนี้จะพิจารณาโดยรวม ไม่มีผลต่อท่านเป็นรายบุคคล การตอบแบบทดสอบนี้จะไม่มีการเปิดเผยชื่อใดผิด ชื่อใดดีหรือเลว เป็นการประเมินตามความเห็นส่วนตัวของท่านเท่านั้น

ให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่กำหนดให้ว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อข้อความเหล่านั้น ซึ่งอาจจะ "จริงที่สุด" "จริง" "ไม่จริง" และ "ไม่จริงที่สุด" โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านประเมินแล้วเห็นว่าเป็นจริงกับตัวของท่านเองอย่างแท้จริง

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
	1. มิติครอบครัว				
1	ท่านมีความสุขเมื่อได้มีโอกาสอยู่กับครอบครัว				
2	ท่านมีเวลาให้ครอบครัวน้อย				
3	สมาชิกในครอบครัวของท่านทะเลาะกันบ่อย				
	ฯลฯ				
	2. มิติชีวิตสังคม				
1	ท่านมีเพื่อนสนิทหลายคนในที่ทำงาน				
2	ท่านได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากเพื่อนร่วมงาน				
3	ท่านรับประทานอาหารกลางวันในที่ทำงานตามลำพัง				
	ฯลฯ				

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครเพื่อขอความอนุเคราะห์ขอหนังสือราชการอำนวยความสะดวกขอความร่วมมือจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือราชการที่สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครออกให้ ไปประสานงานกับงานศึกษาธิการเขตของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ส่งนำหนังสือราชการที่ผ่านขั้นตอน แล้วจากข้อ 1 และ 2 พร้อมแบบทดสอบไปขอให้ ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบ
4. ผู้วิจัยไปรับแบบทดสอบคืนหลังจากส่งไปแล้วประมาณ 1 สัปดาห์

วิธีการจัดกระทำข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบคุณภาพชีวิต
2. วิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t-test

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อความ
	$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
	n_1	แทน	จำนวนครูในกลุ่มสูง
	n_2	แทน	จำนวนครูในกลุ่มต่ำ

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 k แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 $\sum S_i^2$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

4. วิเคราะห์หาจำนวนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window version 6.00 สกัดองค์ประกอบโดยเทคนิคแกนสำคัญ PC (Principal Component Analysis) และใช้การหมุนแกนออร์ทोगอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้ t-test

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ
 $\bar{x}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 1
 $\bar{x}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม 2
 S_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่ม 1
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่ม 2
 n_1 แทน จำนวนครูในกลุ่ม 1
 n_2 แทน จำนวนครูในกลุ่ม 2
 df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนครู
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
PC	แทน	การสกัดตัวประกอบด้วยวิธีเทคนิคแกนสำคัญ (Principal Component Analysis)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและแบบทดสอบ
2. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามเพศ

4. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามสถานภาพสมรส

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปสอบกับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 มาตรวจให้คะแนน โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	4	คะแนน
จริง	3	คะแนน
ไม่จริง	2	คะแนน
ไม่จริงที่สุด	1	คะแนน

ส่วนข้อความทางลบให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	1	คะแนน
จริง	2	คะแนน
ไม่จริง	3	คะแนน
ไม่จริงที่สุด	4	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาทำการคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และสถานภาพสมรส

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S. D.
1. เพศ			
ชาย	226	2.73	0.27
หญิง	774	2.68	0.25
2. สถานภาพสมรส			
สมรสและอยู่ด้วยกัน	634	2.70	0.26
โสดและอื่น ๆ	366	2.67	0.24
รวม	1,000	2.69	0.25

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัด กรุงเทพมหานคร มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.69 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.25 ค่าคะแนนเฉลี่ยของครูเพศชาย เท่ากับ 2.73 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.27 ค่าคะแนนเฉลี่ยของครูเคหะหญิง เท่ากับ 2.68 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.25 ค่าคะแนนเฉลี่ยของครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน เท่ากับ 2.70 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.26 ค่าคะแนนเฉลี่ยของครูที่มีสถานภาพสมรสโสดและอื่น ๆ เท่ากับ 2.67 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.24

1.2 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบรายข้อ

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบรายข้อ

ข้อ	$\bar{X}$	S.D.	ข้อ	$\bar{X}$	S.D.
1	2.7140	0.7621	21	3.0300	0.6241
2	3.0500	0.7900	22	2.5940	0.7195
3	3.3360	0.6983	23	3.0620	0.5463
4	3.1700	0.6523	24	2.7340	0.7347
5	3.1600	0.6978	25	2.6560	0.8138
6	2.4800	0.7939	26	2.9820	0.6798
7	2.7920	0.6762	27	2.8660	0.7103
8	2.5900	0.7338	28	2.5500	0.7616
9	2.9340	0.6466	29	3.0340	0.5226
10	2.5100	0.6711	30	2.3820	0.7103
11	3.1780	0.6502	31	2.7300	0.8257
12	3.2060	0.6033	32	2.3720	0.6340
13	3.1060	0.5959	33	2.4380	0.6470
14	3.0500	0.5097	34	2.3240	0.6779
15	3.0600	0.4611	35	2.7980	0.5599
16	2.4960	0.8140	36	2.4440	0.6748
17	2.3680	0.7856	37	3.1140	0.5416
18	2.6600	0.6700	38	2.5820	0.6194
19	2.8960	0.6305	39	2.4140	0.6411
20	3.0360	0.6092	40	2.6840	0.5481

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	X	S.D.	ข้อ	X	S.D.
41	2.9000	0.4541	60	2.7760	0.6279
42	2.7340	0.6540	61	2.8520	0.5607
43	3.0020	0.7145	62	2.7000	0.6591
44	3.0680	0.5288	63	2.4660	0.7221
45	2.3920	0.7147	64	2.5220	0.7524
46	2.8840	0.5575	65	2.4500	0.7457
47	2.5640	0.7473	66	2.2680	0.6846
48	2.8080	0.6062	67	2.1360	0.6557
49	2.2820	0.7007	68	2.0100	0.5534
50	2.8420	0.4993	69	2.3380	0.6420
51	3.0040	0.3849	70	2.3380	0.6326
52	2.9820	0.5348	71	2.2920	0.7742
53	2.9360	0.6390	72	2.5920	0.6276
54	2.7980	0.6400	73	2.8220	0.5715
55	2.7700	0.6144	74	1.8880	0.5690
56	3.2280	0.5443	75	2.0060	0.5851
57	2.6400	0.7063	76	2.0580	0.6411
58	3.3580	0.6374	77	1.7740	0.5685
59	2.7860	0.6005	78	2.0040	0.6545

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อคุณภาพชีวิตของครู สังกัด กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.7740 ถึง 3.3360 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.3849 ถึง 0.8257

2. การวิเคราะห์คะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้คำนวณหาค่าความร่วมกัน (Communality) จำนวนองค์ประกอบ (Factor) ค่าไอเกน (Eigen Values) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cunnulative Percentage of Variance) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแบบทดสอบ โดยวิธีสกัดตัวประกอบแบบ PC (Principal Component Analysis) และเพื่อให้การแปลความหมายของตัวแปรชัดเจนขึ้น จึงทำการหมุนแกนแบบออร์ทोगอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวร์แมกซ์ (Varimax Method) ตั้งชื่อองค์ประกอบ แล้วหาคะแนนองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม โดยวิธีสกัดตัวประกอบแบบ PC (Principal Component Analysis)

ตาราง 4 จำนวนองค์ประกอบ ค่ารวมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ

ตัวแปร	องค์ประกอบ	ค่ารวมกัน	ค่าไอเกน	ร้อยละของความ ความแปรปรวน	ร้อยละของความ แปรปรวนสะสม
X1	1	.24958	12.73136	16.3	16.3
X2	2	.43005	5.53810	7.1	23.4
X3	3	.46561	4.07613	5.2	28.6
X4	4	.44780	2.93322	3.8	32.4
X5	5	.54789	2.78252	3.6	36.0
X6	6	.24941	2.41010	3.1	39.1
X7	7	.44742	2.17559	2.8	41.9
X8	8	.37047	2.06324	2.6	44.5
X9		.47119	1.92847	2.5	47.0
X10		.48631	1.81871	2.3	49.3
X11		.50546	1.75819	2.3	51.6
X12		.41591	1.62774	2.1	53.6
X13		.45685	1.49831	1.9	55.6
X14		.46960	1.42726	1.8	57.4
X15		.34374	1.38954	1.8	59.2
X16		.54627	1.21184	1.6	60.7
X17		.62045	1.17745	1.5	62.2
X18		.50936	1.15493	1.5	63.7
X19		.23106	1.10746	1.4	65.1
X20		.23791	1.07329	1.4	66.5
X21		.36571	1.01731	1.3	67.8
X22		.44342	.96324	1.2	69.1
X23		.42491	.95355	1.2	70.3
X24		.46753	.91610	1.2	71.5
X25		.49583	.87642	1.1	72.6
X26		.66649	.86191	1.1	73.7
X27		.73323	.81887	1.0	74.7
X28		.67089	.81810	1.0	75.8
X29		.38445	.79611	1.0	76.8
X30		.36248	.72412	.9	77.7
X31		.23853	.70313	.9	78.6
X32		.27559	.67404	.9	79.5
X33		.37855	.64870	.8	80.3
X34		.35519	.62744	.8	81.1
X35		.35620	.61981	.8	81.9
X36		.37931	.59595	.8	82.7
X37		.33296	.57297	.7	83.4
X38		.51728	.56817	.7	84.2
X39		.41585	.55496	.7	84.9
X40		.47200	.52975	.7	85.5

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร	องค์ประกอบ	ค่ารวมกัน	ค่าไอเกน	ร้อยละของความ ความแปรปรวน	ร้อยละของความ แปรปรวนสะสม
X41		.37469	.50136	.6	86.2
X42		.37325	.48096	.6	86.8
X43		.55749	.47174	.6	87.4
X44		.49378	.45396	.6	88.0
X45		.44595	.44800	.6	88.6
X46		.40822	.43910	.6	89.1
X47		.34094	.42770	.5	89.7
X48		.14798	.42370	.5	90.2
X49		.36114	.42142	.5	90.8
X50		.39774	.40470	.5	91.3
X51		.39254	.38237	.5	91.8
X52		.50498	.37905	.5	92.3
X53		.57029	.36514	.5	92.7
X54		.51637	.34979	.4	93.2
X55		.47376	.33799	.4	93.6
X56		.39186	.32650	.4	94.0
X57		.54295	.31259	.4	94.4
X58		.37203	.30115	.4	94.8
X59		.44465	.29194	.4	95.2
X60		.33893	.28426	.4	95.5
X61		.44039	.26901	.3	95.9
X62		.48124	.25789	.3	96.2
X63		.62370	.25403	.3	96.5
X64		.64007	.24756	.3	96.9
X65		.56509	.24174	.3	97.2
X66		.55497	.22450	.3	97.5
X67		.55243	.21470	.3	97.7
X68		.63582	.20340	.3	98.0
X69		.52523	.20001	.3	98.3
X70		.55411	.19443	.2	98.5
X71		.67906	.18343	.2	98.7
X72		.46304	.17538	.2	99.0
X73		.21171	.16325	.2	99.2
X74		.41131	.15267	.2	99.4
X75		.37821	.14188	.2	99.6
X76		.41077	.13135	.2	99.7
X77		.43035	.11230	.1	99.9
X78		.46450	.10496	.1	100.0

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าค่าความร่วมกันของแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง .14798 ถึง .73323 เมื่อพิจารณาค่าไอเกนที่มีค่ามากกว่า 2 มี 8 องค์ประกอบ ได้ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 44.5

2.2 การหมุนแกนหลังจากการสกัดองค์ประกอบโดยวิธีการหมุนแกนแบบอโรทอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธีนารีแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนขึ้น ได้แผนองค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 5 เมตริกองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบอโรทอนอล

ตัวแปร	องค์ประกอบ							
	1	2	3	4	5	6	7	8
X1	-.0345	-.0006	.1359	.3312	-.1041	.1205	.1458	-.2712
X2	.0154	.0257	-.0927	.6136	.1305	.0371	-.0772	.1398
X3	-.0774	-.1224	.0721	.5749	.2767	.1141	-.0074	.1382
X4	-.0358	.0013	.0299	.5115	.2151	.1037	-.0490	.3528
X5	.1798	-.1046	.0513	.6815	.1520	-.0489	.0117	.1089
X6	.2654	.1335	.0061	-.0549	-.0834	-.0392	.0445	-.3841
X7	.1820	.2806	-.0096	-.0467	.4694	-.1524	.0114	.2992
X8	.0582	.2966	.0243	-.0145	.4323	-.0527	-.0272	.2963
X9	.1817	.1783	.1043	.1609	.5793	-.0410	-.0069	.1792
X10	.1857	.2237	.1984	.0410	.5491	.1115	-.0221	.2149
X11	.0418	.0307	.1492	.0434	.6748	.1499	-.0218	-.0150
X12	.1431	.0312	.1029	.1266	.5332	.1728	.1517	-.1750
X13	-.0772	.0188	.1777	.2223	.5665	.1785	.1281	.0144
X14	.0630	.0076	.0788	.1299	.6428	.0372	.1493	.0747
X15	.0257	-.0955	.1349	.3086	.3103	.0122	.2863	.2050
X16	.1481	.0750	.2895	.1072	.1455	.1402	.0531	.6162
X17	.2098	.0688	.3007	.1590	.1342	.1488	.0184	.6444
X18	.2590	.0103	.1076	.3395	.0349	.1994	.1012	.5138
X19	-.0196	.0082	.2562	.2024	.1804	.1864	.2309	.0574
X20	.1623	-.0878	.2500	.2288	.0938	.0680	.2495	.1149
X21	.0304	-.0093	.1853	.4201	.0432	.1374	.3565	.0772
X22	.0192	.0926	.5089	.1115	.0908	.2388	.1845	.2523
X23	-.0940	-.1522	.4219	.2408	.1587	.0211	.3521	-.0848
X24	-.0349	.1630	.5165	.1310	.1661	.3112	.0771	.1592
X25	-.0084	.1992	.6428	.0434	.0135	.1780	-.0323	.0894
X26	.0233	.0216	.7864	.0495	.1833	.0317	.0935	-.0328
X27	.0779	.0966	.8287	.0290	.1505	.0217	.0785	.0289
X28	.2241	.0998	.7347	.0581	.0323	.1192	-.0736	.2163
X29	.1936	-.0016	.5420	.1628	.0487	.0383	.1452	.0410
X30	.1963	-.1117	.2623	-.0567	.0888	-.3703	.1246	-.2806
X31	.2126	.2675	-.0734	.0319	.2638	-.1464	.1396	-.0689
X32	.3791	.3116	-.0430	-.0052	.1508	.0216	.0856	-.0477
X33	.4845	.2289	-.0164	-.0281	.1774	.2110	.0464	-.1101
X34	.4641	.2430	.0004	-.0109	.0614	.2632	.0743	-.0449

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	องค์ประกอบ							
	1	2	3	4	5	6	7	8
X35	.3521	.1785	-.1205	.0641	.2517	.2664	.0995	-.1934
X36	.4161	.1588	.0112	.0815	-.0370	.3614	.2053	.0006
X37	.1782	-.1742	.3170	.1729	.1864	.1923	-.1832	-.1871
X38	.5495	.0651	.2594	.1697	.1786	.1154	-.2574	-.0578
X39	.4559	.1134	.1819	.2462	.0753	.2255	-.1466	.1526
X40	.4215	.1292	.0802	.3123	.1820	.1439	-.3380	-.0735
X41	.2355	.1035	.1999	.2488	.0642	.3454	-.2882	-.0081
X42	.1845	.1587	.1465	.2783	.0431	.2526	-.3776	-.0820
X43	.3471	.0294	.0307	.6255	.1675	-.0040	.1139	-.0522
X44	.2630	-.0549	.1835	.5495	.1616	.0274	.2068	-.1274
X45	.2788	.3529	.2731	.3304	-.1089	.1461	.1548	.0506
X46	.1588	.0096	.3011	.4531	-.0947	-.0370	.2152	-.1739
X47	.0840	.0932	.1239	.5411	-.0850	-.0800	.0581	-.0030
X48	.0525	-.0465	.0065	.2460	-.0237	-.0831	.1637	-.2194
X49	.2515	.2508	-.0166	.3163	.0906	-.0678	.3235	.1306
X50	.1918	.1319	.1436	.2125	.1061	.0305	.4861	.1707
X51	.1011	-.0463	.1169	.1362	.1204	.0140	.5753	.0467
X52	.2779	-.0721	.1898	.0687	-.0064	.0875	.6026	-.1040
X53	.3442	.0883	.0906	.1305	.0456	.1799	.5776	-.2249
X54	.1786	.1872	-.0138	-.0322	.2078	.2094	.5458	-.2513
X55	.1185	.0964	.2237	-.0611	.0415	.5839	.0464	.2274
X56	-.0633	-.1048	.1879	.0470	.1132	.5703	-.0267	.0220
X57	.1466	.1233	.3016	-.0411	-.0026	.5717	.1133	.2715
X58	.1541	-.1448	.1625	.0338	.1968	.4878	.1495	.0252
X59	.3944	.0384	.2667	-.0305	.0197	.2913	.0913	.3492
X60	.2646	.0229	.2272	-.0893	.1230	.3259	.0361	.2934
X61	.5330	.1092	.0397	.2013	.0997	-.0309	.2282	.1981
X62	.6261	.1245	.1814	.1415	.0747	.0638	.0706	.0780
X63	.7512	.0929	.1730	-.0516	.0876	.0385	.0273	.0902
X64	.7207	.0049	-.0386	.2518	.0024	-.1109	.2010	.0541
X65	.6790	.1831	.0368	.1560	.0202	-.1179	.1702	.0385
X66	.7108	.1219	.0431	.0443	-.0029	-.0922	.1220	.0871
X67	.2130	.7023	-.0028	-.0510	.0701	.0421	.0599	.0302
X68	.1230	.7658	.1206	-.0920	.0185	.0941	-.0002	.0438
X69	.0344	.6801	-.0300	.0333	.2229	.0948	.0222	.0138
X70	-.0745	.6953	-.0403	.0325	.0476	.2358	.0667	-.0038
X71	.1062	.7414	-.0288	-.0975	.0930	.2963	.0617	.0862
X72	-.0059	.5858	.0433	.0124	.1337	.3069	.0285	-.0696
X73	-.0285	.2689	.0193	.1821	.0791	.2687	.1024	-.2114
X74	.1715	.5953	.0940	-.0022	.0234	-.0287	-.1189	.0555
X75	.1936	.5412	.0171	-.0431	-.0550	-.1909	-.0689	-.0372
X76	.2369	.5726	.0637	.0943	-.0313	-.0620	.0919	-.0215
X77	.0712	.5721	.1373	.0260	-.0063	-.2377	-.1147	.0925
X78	.1106	.5679	.1829	.0242	.1264	-.2386	-.1397	-.0559

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	องค์ประกอบ							
	1	2	3	4	5	6	7	8
X33	.4845							
X34	.4641							
X35	.3521							
X36	.4161							
X37			.3170					
X38	.5495							
X39	.4559							
X40								
X41						.3454		
X42							-.3776	
X43								
X44				.5495				
X45								
X46								
X47				.5411				
X48								
X49								
X50							.4861	
X51							.5753	
X52							.6026	
X53								
X54							.5458	
X55						.5839		
X56						.5703		
X57								
X58						.4878		
X59								
X60						.3259		
X61	.5330							
X62	.6261							
X63	.7512							
X64	.7207							
X65	.6790							
X66	.7108							
X67		.7023						
X68		.7658						
X69		.6801						
X70		.6953						
X71		.7414						
X72								
X73								
X74		.5953						
X75		.5412						
X76		.5726						
X77		.5721						
X78		.5679						

จากตาราง 6 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบออโรคอนอล โดยวิธีวาริแมกซ์ เลือกน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า .30 (โดยไม่พิจารณาว่าเป็นจำนวนบวก หรือจำนวนลบ) หากตัวแปรใดมีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .30 ในองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ ถือว่าเป็นตัวแปรซับซ้อนตัดทิ้งไป หากตัวแปรใดมีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง .30 ใน องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งก็ตัดทิ้งเช่นกัน ได้ตัวแปรที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 8 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 มี 12 ตัวแปร คือ 33, 34, 35, 36, 38, 39, 61, 62, 63, 64, 65 และ 66

องค์ประกอบ 2 มี 10 ตัวแปร คือ 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 77 และ 78

องค์ประกอบ 3 มี 7 ตัวแปร คือ 22, 25, 26, 27, 28, 29 และ 37

องค์ประกอบ 4 มี 6 ตัวแปร คือ 1, 2, 3, 5, 44 และ 47

องค์ประกอบ 5 มี 8 ตัวแปร คือ 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 และ 14

องค์ประกอบ 6 มี 6 ตัวแปร คือ 30, 41, 55, 56, 58 และ 60

องค์ประกอบ 7 มี 5 ตัวแปร คือ 42, 50, 51, 52 และ 54

องค์ประกอบ 8 มี 2 ตัวแปร คือ 6 และ 16

แต่เกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดจำนวนองค์ประกอบต้องมีจำนวนตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป (อุทุมพร ทองอุไทย. 2532 : อ้างอิงมาจาก Comrey. 1973) ดังนั้นจึงมีจำนวนองค์ประกอบที่ชัดเจนเพียง 7 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7

2.4 ตั้งชื่อองค์ประกอบ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบตามทวิเคราะห์ที่ได้ชัดเจน 7 องค์ประกอบ

ตาราง 7 ข้อความในองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับองค์ประกอบและข้อความ

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
	<u>องค์ประกอบ 1</u>	
33	ท่านได้รับความสะดวกในการใช้บริการทางการแพทย์	.4845
34	มีสถานบริการทางการแพทย์เพียงพอแก่ความต้องการ	.4641
35	แพทย์ที่ให้การรักษาท่านมีความสามารถเป็นที่พอใจ	.3521
36	ท่านสามารถเรียกบริการรถพยาบาลฉุกเฉินได้	.4161
38	ท่านพอใจบริการหลังการขายของร้านที่ท่านใช้บริการ	.5495
39	ท่านสามารถเปลี่ยนสินค้าได้	.4559

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
61	ท่านพอใจกับการอยู่ในชุมชนของท่าน	.5330
62	ท่านพอใจกับสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา	.6261
63	การให้บริการสาธารณสุขของกรุงเทพอยู่ในเกณฑ์ดี	.7512
64	ชุมชนของท่านมีความสะอาดเพียงพอ	.7207
65	ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	.6790
66	ชุมชนของท่านมีระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดี	.7108
<u>องค์ประกอบ 2</u>		
67	รัฐบาลสนใจแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน	.7023
68	รัฐบาลแก้ปัญหาการว่างงานได้ผล	.7658
69	รัฐบาลเน้นพัฒนาด้านการศึกษา	.6801
70	ท่านพอใจกับนโยบายด้านการต่างประเทศ	.6953
71	รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาของประชาชน	.7414
74	กฎหมายไทยมีความศักดิ์สิทธิ์	.5953
75	ถนนของประเทศไทยมีมาตรฐานสูง	.5412
76	ท่านมีรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	.5726
77	ประเทศเรามีป่าไม้มากเพียงพอ	.5721
78	ท่านเชื่อในความยุติธรรมของระบบศาลไทย	.5679
<u>องค์ประกอบ 3</u>		
22	ท่านสามารถเล่นกีฬาได้ดี	.5089
25	ท่านพอใจในน้ำหนักและส่วนสูงของท่าน	.6428
26	ท่านสามารถเดิน วิ่ง ได้อย่างแคล่วคล่อง	.7864
27	ท่านพอใจในความแข็งแรงของร่างกายของท่าน	.8287
28	ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ	.7347
29	ท่านดูแลสุขภาพอยู่เสมอ	.5420
37	มีร้านค้ามากเพียงพอให้ท่านเลือกใช้บริการ	.3170

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
	<u>องค์ประกอบ 4</u>	
1	ท่านมีเวลาให้ครอบครัวน้อย	.3312
2	บ้านของท่านมีห้องสำหรับทุกคน	.6136
3	ท่านภูมิใจในคู่ครองหรือสมาชิกในครอบครัว	.5749
5	ท่านมีความพึงพอใจกับบ้านที่อาศัยในปัจจุบัน	.6815
44	บ้านของท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวก	.5495
47	บ้านของท่านมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ	.5411
	<u>องค์ประกอบ 5</u>	
7	ท่านมีโอกาสใช้ความสามารถเต็มที่ในการทำงาน	.4694
8	ท่านได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา	.4323
9	ท่านมีความสุขในการทำงาน	.5793
10	ท่านสังกัดหน่วยงานที่มีโอกาสก้าวหน้าสูง	.5491
11	ท่านภูมิใจกับอาชีพครู	.6748
12	งานของท่านมีความมั่นคงสูง	.5332
13	ท่านมีเพื่อนสนิทหลายคนในที่ทำงาน	.5665
14	ท่านได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากเพื่อนร่วมงาน	.6428
	<u>องค์ประกอบ 6</u>	
30	ท่านรู้สึกว่าร่างกายของท่านไม่ค่อยแข็งแรง	-.3703
41	ท่านพอใจช่วงเวลาที่ยานค้าเปิดบริการ	.3454
55	ท่านปฏิบัติกิจกรรมศาสนาของท่านอย่างเคร่งครัด	.5839
56	ศาสนาทุกศาสนาเป็นเรื่องที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ	.5703
58	ท่านเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	.4878
60	ท่านฟังคำสอนทางศาสนาทางวิทยุหรือโทรทัศน์	.3259

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปร (ข้อ)	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
	<u>องค์ประกอบ 7</u>	
42	ท่านพอใจที่ร้านค้ามีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้	-.3776
50	ท่านได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง	.4861
51	ท่านสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น	.5753
52	ท่านมีความมั่นใจในการกระทำทุกอย่างของตนเอง	.6026
54	ท่านภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	.5458

จากตาราง 7 แสดงข้อความที่อยู่ในองค์ประกอบแต่ละองค์ จำนวน 7 องค์ประกอบ
ดังนี้

องค์ประกอบ 1 มี 12 ข้อความ คือ ข้อ 33, 34, 35, 36, 38, 39, 61, 62, 63, 64, 65 และ 66 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .3521 ถึง .7512 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **บริการของชุมชน**

องค์ประกอบ 2 มี 10 ข้อความ คือ ข้อ 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 77 และ 78 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .5412 ถึง .7658 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **บริการของรัฐ**

องค์ประกอบ 3 มี 7 ข้อความ คือ ข้อ 22, 25, 26, 27, 28, 29 และ 37 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .3170 ถึง .8287 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **สุขภาพ**

องค์ประกอบ 4 มี 6 ข้อความ คือ ข้อ 1, 2, 3, 5, 44 และ 47 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .3312 ถึง .6815 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **บ้านและครอบครัว**

องค์ประกอบ 5 มี 8 ข้อความ คือ ข้อ 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 และ 14 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .4323 ถึง .6748 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **ชีวิตการทำงาน**

องค์ประกอบ 6 มี 6 ข้อความ คือ ข้อ 30, 41, 55, 56, 58 และ 60 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง -.3703 ถึง .5839 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **ความเชื่อและศาสนา**

องค์ประกอบ 7 มี 5 ข้อความ คือ ข้อ 42, 50, 51, 52 และ 54 มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง -.3776 ถึง .6026 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **ทักษะเกี่ยวกับตนเอง**

3. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานครของครูที่มีเพศต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบโดยแยกตามคะแนนองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามเพศ

คะแนน องค์ประกอบ	เพศชาย N=226		เพศหญิง N=774		t-test
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
องค์ประกอบ 1	2.44	0.42	2.54	0.41	-3.23
องค์ประกอบ 2	2.10	0.47	2.08	0.41	0.68
องค์ประกอบ 3	3.07	0.46	2.76	0.46	8.92*
องค์ประกอบ 4	3.01	0.46	2.97	0.43	1.18
องค์ประกอบ 5	2.99	0.43	2.90	0.40	2.92*
องค์ประกอบ 6	2.93	0.32	2.89	0.33	1.60
องค์ประกอบ 7	2.87	0.30	2.87	0.33	0.13
รวม	2.73	0.27	2.68	0.25	2.49

* p < .05

จากตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัด
กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูเพศชายและครูเพศหญิง มีคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในองค์ประกอบที่ 1, 3, 5 และในคะแนนรวมทุกองค์
ประกอบ นอกจากนั้น พบว่าคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4: เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานครของครู
ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบโดยแยกตามคะแนนองค์ประกอบ 7
องค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามสถานภาพสมรส

คะแนน องค์ประกอบ	สมรสและอยู่ด้วยกัน N=634		โสดและอื่น ๆ N=366		t-test
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
องค์ประกอบ 1	2.54	0.43	2.49	0.43	2.09
องค์ประกอบ 2	2.08	0.43	2.10	0.42	-0.67
องค์ประกอบ 3	2.86	0.48	2.78	0.47	2.50*
องค์ประกอบ 4	3.00	0.42	2.95	0.47	1.71
องค์ประกอบ 5	2.90	0.40	2.96	0.41	-2.26*
องค์ประกอบ 6	2.91	0.32	2.90	0.33	0.38
องค์ประกอบ 7	2.89	0.33	2.83	0.30	3.03*
รวม	2.70	0.26	2.67	0.24	1.75

* p < .05

จากตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัด
กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพสมรสโสดและ
อื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในองค์
ประกอบที่ 1, 3, 5 และ 7 องค์ประกอบ นอกจาก นั้นพบว่าคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกัน
อย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของกรรศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามเพศ
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามสถานภาพสมรส

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในระดับประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวนโรงเรียน 428 โรงเรียน จำนวนครู 13,018 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นครูที่สอนในระดับประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 1,000 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบทดสอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัด
กรุงเทพมหานคร ที่สร้างตามลักษณะการสร้างแบบเจตคติของลิเคิร์ท กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น
4 ระดับ จำนวน 78 ข้อ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครเพื่อขอความอนุเคราะห์
ขอหนังสือราชการอำนวยความสะดวกขอความร่วมมือจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือราชการที่สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครออกให้ ไปประสานงานกับ
งานศึกษาธิการของเขตในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ส่งนำหนังสือราชการที่ผ่านขั้นตอน แล้วจากข้อ 1 และ 2 พร้อมแบบทดสอบไปขอ
ให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบ
4. ผู้วิจัยไปรับแบบทดสอบคืนหลังจากส่งไปแล้วประมาณ 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและแบบทดสอบ
2. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามเพศ

4. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามสถานภาพสมรส

5. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.1 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 1,000 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 คะแนน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25

1.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร รายข้อ จำนวน 78 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.77 ถึง 3.34 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.38 ถึง 0.83

1.3 ค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ พบว่าเพศชาย ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.73 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27 เพศหญิง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.68 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส กลุ่มสมรสและอยู่ด้วยกัน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.70 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26 กลุ่มโสดและอื่น ๆ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.67 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ค่าร่วมกันของแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.14798 ถึง 0.73323 เมื่อพิจารณาค่าไอเกนที่มีค่ามากกว่า 2 ได้ 8 องค์ประกอบ โดยทั้ง 8 องค์ประกอบมีความแปรปรวนสะสมเท่ากับร้อยละ 44.5

2.2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบอโธกอนอล ผู้วิจัยได้คัดเลือกค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป โดยพิจารณาเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .30 ในองค์ประกอบเพียงองค์ประกอบเดียว จากการพิจารณาพบว่า มีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง .30 ในทุกองค์ประกอบ และมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .30 ในองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ จำนวน 22 ตัวแปร ถือเป็นตัวแปรซับซ้อนตัดออกไป ได้ตัวแปร

ที่ใช้ได้จำนวน 56 ตัวแปร ได้จำนวนองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบ 8 มีจำนวนตัวแปรเพียง 2 ตัวแปรจึงตัดออก สรุปได้จำนวนองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ จำแนกเป็นองค์ประกอบ 1 จำนวน 12 ตัวแปร องค์ประกอบ 2 จำนวน 10 ตัวแปร องค์ประกอบ 3 จำนวน 7 ตัวแปร องค์ประกอบ 4 จำนวน 6 ตัวแปร องค์ประกอบ 5 จำนวน 8 ตัวแปร องค์ประกอบ 6 จำนวน 6 ตัวแปร องค์ประกอบ 7 จำนวน 5 ตัวแปร

2.3 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบที่ชัดเจน 7 องค์ประกอบ ดังนี้

2.3.1 องค์ประกอบ 1 ชื่อว่า บริการของชุมชน

2.3.2 องค์ประกอบ 2 ชื่อว่า บริการของรัฐ

2.3.2 องค์ประกอบ 3 ชื่อว่า สุขภาพ

2.3.2 องค์ประกอบ 4 ชื่อว่า บ้านและครอบครัว

2.3.2 องค์ประกอบ 5 ชื่อว่า ชีวิตการทำงาน

2.3.2 องค์ประกอบ 6 ชื่อว่า ความเชื่อและศาสนา

2.3.2 องค์ประกอบ 7 ชื่อว่า ทักษะเกี่ยวกับตนเอง

3. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน

3.1 ในองค์ประกอบ 1 (บริการของชุมชน) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ในองค์ประกอบ 2 (บริการของรัฐ) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ในองค์ประกอบ 3 (สุขภาพ) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 ในองค์ประกอบ 4 (บ้านและครอบครัว) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 ในองค์ประกอบ 5 (ชีวิตการทำงาน) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 ในองค์ประกอบ 6 (ความเชื่อและศาสนา) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.7 ในองค์ประกอบ 7 (ทักษะเกี่ยวกับตนเอง) พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน

4.1 ในองค์ประกอบ 1 (บริการของชุมชน) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ในองค์ประกอบ 2 (บริการของรัฐ) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 ในองค์ประกอบ 3 (สุขภาพ) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ในองค์ประกอบ 4 (บ้านและครอบครัว) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.5 ในองค์ประกอบ 5 (ชีวิตการทำงาน) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.6 ในองค์ประกอบ 6 (ความเชื่อและศาสนา) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.7 ในองค์ประกอบ 7 (ทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง) พบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ มีคะแนนองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร เมื่อทำการสกัดและหมุนแกนแบบอโรโทคอนอลแล้วปรากฏว่าได้จำนวนองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ถึง 21 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นองค์ประกอบมากเกินไปกว่าจำนวนองค์ประกอบตามแนวคิดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของเดย์ (Day, 1978) ที่กำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตไว้จำนวน 13 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาที่ค่าไอเกนมากกว่า 2 จะได้จำนวนองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของเดย์และจะได้จำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบจับกลุ่มกันใกล้เคียงกับแนวคิดของเดย์ โดยตัวแปรที่วัดในมิติองค์ประกอบเดียวกันจะรวมกลุ่มและอยู่ในองค์ประกอบเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยได้จำนวนความแปรปรวนสะสมถึงร้อยละ 44.5 ซึ่งยังพออยู่ในเกณฑ์ที่พอใช้ได้เพราะได้ประมาณครึ่งหนึ่งของความแปรปรวนทั้งหมด

2. จำนวนองค์ประกอบ ภายหลังจากหมุนแกนแบบอโวกอนอลแล้วพิจารณาคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .30 ได้องค์ประกอบที่ชัดเจน จำนวน 7 องค์ประกอบ ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเดย์ (Day, 1978) ซึ่งเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้ทำกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน คือเป็นครูสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน อีกทั้งการศึกษาครั้งนี้ทำในวัฒนธรรม ศาสนา และระบบสังคมแบบไทย การจับกลุ่มขององค์ประกอบจึงไม่เหมือนกัน มีข้อสังเกตว่าองค์ประกอบที่ 8 ต้องตัดออกเพราะมีจำนวนตัวแปรเพียง 2 ตัว ซึ่งจะน้อยเกินไปในการอธิบายองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบ องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ มีดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 บริการของชุมชน องค์ประกอบที่ 2 บริการของรัฐ องค์ประกอบที่ 3 สุขภาพ องค์ประกอบที่ 4 บ้านและครอบครัว องค์ประกอบที่ 5 ชีวิตการทำงาน องค์ประกอบที่ 6 ความเชื่อและศาสนา องค์ประกอบที่ 7 ทักษะเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบตามแนวคิดของเดย์ ซึ่งมีจำนวนองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบ ดังนั้น องค์ประกอบที่ได้สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนองค์ประกอบน้อยกว่า องค์ประกอบที่ตรงกันก็คือ บ้านและครอบครัว ชีวิตการทำงานสุขภาพ ความเชื่อและศาสนา และทักษะเกี่ยวกับตนเอง และที่ต่างกัน ได้แก่ บริการของชุมชน บริการของรัฐ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 บริการของชุมชนเป็นข้อความเกี่ยวกับการพอใจในบริการที่มีในชุมชน องค์ประกอบที่ 2 บริการของรัฐตรงกับการจัดองค์ประกอบของเดย์ในมิติความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตนเอง และมีมิติความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของตน องค์ประกอบที่ 3 สุขภาพ ตรงกับมิติการพักผ่อนหย่อนใจ กับสุขภาพอนามัย องค์ประกอบที่ 4 บ้านและครอบครัว ตรงกับมิติด้านครอบครัว กับการครอบครองทรัพย์สิน องค์ประกอบที่ 5 ชีวิตการทำงาน ตรงกับมิติด้านอาชีพกับชีวิตสังคม องค์ประกอบที่ 6 ความเชื่อและศาสนา องค์ประกอบที่ 7 ทักษะเกี่ยวกับตนเอง ตรงกันกับมิติที่เดย์กำหนด

3. เหตุผลในการตั้งชื่อองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ให้ชื่อว่า "บริการของชุมชน" เพราะข้อความเกี่ยวข้องกับการให้บริการที่มีในชุมชน เป็นบริการด้านการแพทย์ สิ่งสาธารณูปโภค ความสะอาด และการรักษาความปลอดภัยในชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 ให้ชื่อว่า "บริการของรัฐ" เพราะข้อความเกี่ยวข้องกับการให้บริการของรัฐ ในด้านการแก้ปัญหาต่าง ๆ นโยบายของรัฐ ด้านกฎหมายและด้านต่างประเทศ บริการสาธารณะ

องค์ประกอบที่ 3 ให้ชื่อว่า "สุขภาพ" เพราะข้อความเกี่ยวกับความพึงพอใจในสุขภาพส่วนบุคคล

องค์ประกอบที่ 4 ให้ชื่อว่า "บ้านและครอบครัว" เพราะข้อความเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของตัวบ้านและความสัมพันธ์ในครอบครัว

องค์ประกอบที่ 5 ให้ชื่อว่า "ชีวิตการทำงาน" เพราะเป็นข้อความที่กล่าวถึงสภาพความพึงพอใจในงาน สภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

องค์ประกอบที่ 6 ให้ชื่อว่า “ความเชื่อและศาสนา” เพราะเป็นข้อความที่กล่าวถึงความเชื่อและการปฏิบัติศาสนกิจ

องค์ประกอบที่ 7 ให้ชื่อว่า “ทักษะเกี่ยวกับตนเอง” เพราะเป็นข้อความที่กล่าวถึงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ความเชื่อในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางการศึกษา

1. จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการพิจารณาคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร ควรวัดโดยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ เพื่อจะได้ทราบว่าโดยรวมแล้วครูมีการประเมินตนเองว่ามีความเห็นว่าคุณภาพชีวิตของตนเป็นอย่างไร โดยจะได้พิจารณาปรับปรุงในด้านที่เป็นที่ต้องการของครูได้ต่อไป

2. สำหรับยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพิจารณาคุณภาพชีวิตของครูในยุคนี้จะเป็นแนวทางพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตให้อยู่ในเกณฑ์สูง เพราะครูเป็นกลุ่มประชากรที่สำคัญในการพัฒนาให้เด็กได้มีความรู้ มีคุณภาพ เพื่อออกไปเป็นประชากรที่ดีของสังคม เป็นแรงงานในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการใช้แบบทดสอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานครทำการทดสอบกับครูในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อดูผลรวมว่าครูในขณะนี้มีการประเมินคุณภาพชีวิตของตนเป็นอย่างไรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการและความช่วยเหลือสนับสนุนด้านที่ยังบกพร่อง

2. ควรมีการวิจัยเรื่องการวัดคุณภาพชีวิตสำหรับกลุ่มคนกลุ่มอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินคุณภาพชีวิตของครูกับสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของครูในปัจจุบัน

4. ควรมีการศึกษาว่ากลุ่มครูที่มีการประเมินว่ามีคุณภาพชีวิตสูงทำให้ผลผลิตของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์สูงด้วยหรือไม่

5. ควรมีการหาเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มครูในการประเมินว่าการมีคุณภาพชีวิตสูงควรมีค่าคะแนนในแต่ละองค์ประกอบเป็นเท่าใด รวมทั้งองค์ประกอบควรเป็นเท่าใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกวิท ประวาลพดกษ. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคตตามแนวหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2535.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539. กรุงเทพฯ 2535.
- จันทนา เลือดกรุงศรี การวิเคราะห์องค์ประกอบความทันสมัยด้านจิตใจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- จรงค์ศักดิ์ บุญฤทธิ์. การวิเคราะห์องค์ประกอบความสันโดษ ตามหลักพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- จรรยา คุณมี. "ประชากรศึกษากับพัฒนาคุณภาพชีวิต," เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มปป. อัดสำเนา.
- ชวน หลีกภัย "การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต," ข่าวสด. ฉบับพิเศษ ก้าวสู่ปีที่ 3. 2526.
- ชัยวัฒน์ ปัญงพงษ์และคณะ ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- _____. คู่มือฉบับสมบูรณ์ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์, 2527.
- ชิตชัย สนั่นเสียง "แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต," ประชากรศึกษา. 11 (2) ธันวาคม, 2528.
- _____. การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529. อัดสำเนา.
- ณรงค์ศักดิ์ ตะละกัญ. การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิวดพร, 2529.
- ดลฤดี เนตรเจริญ. การประเมินบริบทของการนำเกณฑ์ปฏิบัติพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชนของครูระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา
- ดิเรก ฤกษ์ทราวย. "การพัฒนาแบบสำรวจ จปฐ." เอกสารรายงานการประชุมสัมมนาครั้งที่ 27 เรื่องความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. ณ ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนากาารสาธารณสุขพื้นฐานภาคเหนือ นครสวรรค์, 2528.
- ทวีร์สมิ์ อนาคตม. กลวิธีการครองชีวิตอย่างประหยัดเพื่อคุณภาพชีวิต. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด กรุงเทพฯ 2532.
- ธีรวัฒน์ นิงเนตร. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2528.

- นาถฤดี ผลโคก. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- นิพนธ์ คันธเสวี. คุณภาพกำลังคนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2525.
- นิ่มนวล ทวีสมบุรณ์. "คุณภาพชีวิต," ประชากรศึกษา. 9:4-8 เมษายน, 2526.
- ประชา ผ่องใส. การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ประภา แท่นนิล. การทดลองสอนจิตวิทยาในชีวิตประจำวันเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. "เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต," สุขศึกษา. 13(52) ตุลาคม - ธันวาคม, 2533.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. "การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต," การศึกษาแห่งชาติ. 1-8 กรกฎาคม - กันยายน, 2526.
- ปรีชา คัมภีรปกรณ์. "การมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต," การศึกษาแห่งชาติ. 14(6) สิงหาคม - กันยายน, 2523.
- พัฒน์นิล กิติพราภรณ์. "นานาทรรศนะ : ธุรกิจเพื่อคุณภาพชีวิต...ของใคร," เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. 15(1) กรกฎาคม - ธันวาคม, 2531.
- ยุพา อุดมศักดิ์ "แนวความคิดและหลักการประชากรศึกษา," ประชากรศึกษา. 1(3) 133-151 กุมภาพันธ์, 2517
- เย็นใจ เลาทวนิช. "คุณภาพชีวิตของประชากรกับการพัฒนาชนบท," การศึกษาแห่งชาติ. 14(5) สิงหาคม - กันยายน, 2523
- ระพี สาคริก และทองคุณ หงส์พันธ์. "การแสวงหาและการพัฒนาเอกลักษณ์ของสถาบันวิชาชีพครู," เอกสารสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรมการฝึกหัดครู, 2529.
- ลือชัย ชื่นอ้อม. การวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถด้านเหตุผลของนักเรียนชั้นอนุบาลในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- ศรีผ่อง จิตรกรณีกิจศิลป์. การรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528. อัดสำเนา.
- ส.วาสนา ประवालพุกษ์. คำบรรยายวิชาการวิเคราะห์องค์ประกอบ. กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ทรัพยากรมนุษย์ หัวใจในการพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ 7.
รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปี 2533.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญิจ. ประชากรกับคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
ศรีอนันต์, 2525.
- สมนึก คู่เมือง. การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านประหยัดและออม สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาโท กค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- สมฤทธิ อินทราทิพย์. แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยของ
ประชาชนในชุมชนเขตเมืองชั้นนอก. ภาควิชาสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วิทยาเขตพลศึกษา 2529.
- สมศักดิ์ สุวรรณจรัส. "ข้าราชการกรมการปกครองกับการรณรงค์คุณภาพชีวิต," ท้องถิ่น.
26(11) 2529.
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. ศึกษาปริทัศน์. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช 2531.
- สายสุรี จุติกุล. "การศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วงชีวิตในวัยเด็ก," การศึกษาแห่งชาติ.
14(6) สิงหาคม - กันยายน, 2523.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. "การพัฒนาประชากรของประเทศไทย," ประชากรศึกษา. 18(2)
พฤศจิกายน - ธันวาคม, 2535.
- _____. "Quality of life values," เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมเรื่อง
จัดการสิ่งแวดล้อม. 2525. อัดสำเนา.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมัครการ. คุณภาพชีวิตของคนไทยศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
ชาวเมืองกับชาวนบพ. กรุงเทพฯ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2534.
- สุภาว มาลากุล ณ อยู่ธยา. "อิทธิพลของครูและโรงเรียนที่มีต่อเด็ก," แนะแนว. 19(97), 2528.
- สมน อมรวินวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร. ภาควิชาประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2525. อัดสำเนา.
- สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์. "คุณภาพชีวิต แนวความหมายและองค์ประกอบ" วิจัยการศึกษา
10(6) สิงหาคม - กันยายน 2530.
- สุวรรณ พร้อมเพรียงชัย. ความรู้ความเข้าใจเรื่องความจำเป็นพื้นฐานและการนำเกณฑ์ปฏิบัติ
พื้นฐานไปใช้ในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต จังหวัดบุรีรัมย์.
ปริญญาโท กค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.
- เสริม ทศศรี. การวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา. ปริญญาโท กค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.

- อุทุมพร จามรมาน. รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- อันตา นพคุณ. "คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น : คุณภาพชีวิตในเชิงการศึกษา" ครุศาสตร์. 1:9 - 20 กรกฎาคม - กันยายน, 2526.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง "การศึกษาไทยในอนาคต" พัฒนาหลักสูตร. 19:6-11 กันยายน, 2526.
- Atkinson, Tom. "The Stability and Validity of Life Measures," Social Indicators Research. Vol 10 February 1982.
- Andrews Frank M. and Stephen B. Withey. Social Indicators of Well-Being : American Perceptions of Life Quality. New York. Plenum Press, 1978.
- Bennett, Nicholas. "Population Growth, Individual Demographic, Decisions and Quality of Life," In a Source Book on Population Education Project. Mahidol University, Bangkok, 1975.
- Bharadwai, Laskshmi K. and Wilkening, Eugene A. "Life Domain Satisfaction and Personal Social Integration," Social Indicators Research. Vol 7 January 1980.
- Day, Ralph L. "Beyond Social Indicators : Quality of Life at the Individual Level," Marketing and the Quality of Life. Chicago American Marketing Association, 1978.
- Haddad, Afaf Shukri. "Quality of Life of Jordanian College Student," Dissertation Abstracts International. 47(6) : 2025-A; December, 1986.
- Heidik, Bruno. "An Investigation of the Quality of Life and Its Relationship to Loving Being Having and Religious Ideology," Dissertation Abstracts International. 42(8) : 3448-3449-A; February , 1982.
- Herbert, John "Development of Life Quality Inventory," Dissertation Abstract International. 35-572-B; July , 1974
- Kondo Allan K. "Population and the Quality of Life," Training in Population Education in the Pacific. UNESCO Regional office in Bangkok and UNESCO office for the Pacific and Asia, 1985.
- Lawton, M.P. "The Philadelphia Geriatric Center Morale Scale : A Revision," Journal of Gerontology. 1975.
- Liu, Ben-Chien "Quality of Life : Concept, Measure and Results," The American Journal of Economics and Sociology. Vol 24, No. 1 January, 1975.
- Marion, Norlean. "The Relationship of Objective and Subjective Family Income Adequacy to Selected Measures of Precised LifeReality," Dissertation Abstract International. 38 : 1155-8 ; September, 1977.
- Michalos, Alise C. "Satisfaction and Happiness," Social Indicators Research. Vol 8 December 1980.

- Markley, O.W. and Bagley Marilyn. Minimum Standards for Quality of Life. Menlo Park, California, Stanford Research Institution, 1975.
- McKennell Aubrey C. and others. "Components of Perceived Life Quality," Journal of Community Psychology. Vol 11(2) , 1983.
- Neugarten, B.L. and Havighurst, R.J. "The Measurement of Life Satisfaction," Journal of Gerontology. 1961.
- Ostroot, Nathali and others. "Quality of Life Perception in two Culture," Social Indicators Research. Vol 11(2) ; August, 1982.
- Ramesh Chandra. "Searching Links Between Population on Family Size and Quality of Life," Quarterly Bulletin, Department of Population Education State Council of Educational Research and Training. Drissa , Bhubanerwar - 751001 , Vol 1 October 1975.
- Sharma R.C. "Population and Social Economic Development," Population Trends, Resources and Environment : Hand Book on Population. New Delhi, 1975.
- Shin Ma R.C. "Population and Social-Economic Development Population Trends," Resources and Environment Havalboo on population. New Delhi, 1975.
- Spolding, Nancy Louise. "The Poverty of Wealth : Developmental Policies, and Their Relationship to Quality of Life Indicators in Lesser Developed Countries," Dissertation Abstracts International. 47(12) : 4505-4506 A; June, 1987.
- UNESCO "Population Education in Asia : A Source Population," Quality of life Themes Bangkok. UNESCO Regional office for Education in Asia. 1974.
- _____. "Indicator of Environmental Quality of Life," Research and Paper in Social Science. No 38. Paris, UNESCO, 1978.
- Wallace, Sharon. Identification of Quality of life Indicators for use in Family Planning Programs in Developing Countries," Unpublished Ph.D. Dissertation, the Pennsylvania State University 1974.
- Wheeler, Robert J. "The Theoretical and Empirical Structure of General Well-Being," Social Indicators Research. Vol 25 1991.
- Yamane, Taro. Statistics An : Introductory Analysis. 3rd Harper International Edit 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบทดสอบคุณภาพชีวิต

แบบทดสอบคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง

แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดคุณภาพชีวิตโดยการประเมินตนเองของผู้ตอบแบบทดสอบ ข้อมูลจากการตอบแบบทดสอบนี้จะพิจารณาโดยรวม ไม่มีผลต่อท่านเป็นรายบุคคล การตอบแบบทดสอบนี้จะไม่มีข้อใดถูกข้อใดผิด ข้อใดดีหรือเลว เป็นการประเมินตามความเห็นส่วนตัวของท่านเท่านั้น

ให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่กำหนดให้ว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อข้อความเหล่านั้น ซึ่งอาจจะ "จริงที่สุด" "จริง" "ไม่จริง" และ "ไม่จริงที่สุด" โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านประเมินแล้วเห็นว่าเป็นจริงกับตัวของท่านเองอย่างแท้จริง ดังตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
0	ท่านพอใจกับการบริหารงานภายในโรงเรียน		✓		
00	ท่านใช้เวลาว่างของท่านอย่างมีประโยชน์	✓			

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าของท่านตอบแบบทดสอบนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่เป็นจริงสำหรับท่าน

ตอนที่ 1

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานภาพสมรส

สมรสและอยู่ด้วยกัน

โสดและอื่น ๆ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบคุณภาพชีวิต

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
	1. มิตินครอบครัว				
1	ท่านมีความสุขเมื่อได้มีโอกาสอยู่กับครอบครัว				
2	ท่านมีเวลาให้ครอบครัวน้อย				
3	สมาชิกในครอบครัวของท่านมีเรื่องขัดแย้งกันบ่อย				
4	บ้านของท่านมีห้องสำหรับทุกคน				
5	ท่านภูมิใจในบุตรหรือสมาชิกในครอบครัว				
6	ท่านไม่มีเวลาพูดคุยกับคนในครอบครัว				
7	ทุกคนในครอบครัวมีความเข้าใจกัน				
8	ท่านมีความพึงพอใจกับบ้านที่อาศัยในปัจจุบัน				
9	ท่านมีความกังวลเพราะกลัวถูกโจรกรรมทรัพย์สินในบ้าน				
10	ท่านรับประทานอาหารพร้อมกันกับสมาชิกในครอบครัว				
11	สมาชิกในบ้านปรึกษาหารือกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ				
12	สมาชิกในบ้านของท่านต่างคนต่างอยู่				
	2. มิตินางงานอาชีพ				
1	ท่านมีชั่วโมงทำงานมากจนไม่มีเวลาพักผ่อน				
2	ท่านพอใจในเงินเดือนและสวัสดิการ				
3	ท่านพอใจที่ได้อิสระในการทำงาน				
4	ท่านมีโอกาสใช้ความสามารถเต็มที่ในการทำงาน				
5	ท่านได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา				
6	สภาพที่ทำงานของท่านมีความสะดวกสบาย				
7	ถ้ามีโอกาสท่านจะเปลี่ยนไปทำงานอื่น				
8	ท่านมีงานมากไปจนไม่มีเวลาพักผ่อน				
9	ท่านมีความสุขในการทำงาน				
10	ท่านสังกัดหน่วยงานที่มีโอกาสก้าวหน้าสูง				
11	ท่านภูมิใจกับอาชีพคุณ				
12	รอบโรงเรียนของท่านมีมลภาวะเป็นพิษ				
13	งานของท่านด้อยคุณค่า				
14	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการทำงาน				
15	งานของท่านมีความมั่นคงสูง				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
	3. มิติชีวิตสังคม				
1	ท่านมีเพื่อนสนิทหลายคนในที่ทำงาน				
2	ท่านได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากเพื่อนร่วมงาน				
3	ท่านรับประทานอาหารกลางวันในที่ทำงานตามลำพัง				
4	ท่านได้รับความยอมรับความสามารถจากเพื่อนร่วมงาน				
5	ท่านได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน				
6	ท่านปรึกษาปัญหาการทำงานกับเพื่อนสนิทที่ทำงานด้วย				
7	ท่านมีเวลาพูดคุยสนทนากับเพื่อนร่วมงาน				
8	ท่านมีเพื่อนบ้านที่ติดคอยช่วยเหลือและฟังพาท้ายได้				
9	ท่านเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น				
10	ท่านมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน				
11	ท่านเป็นสมาชิกชมรมหรือสโมสรอย่างน้อย 1 แห่ง				
12	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมชมรมหรือสโมสรเสมอ				
13	ท่านมักทำกิจกรรมเพื่อชุมชนกับเพื่อนบ้าน				
14	ท่านมักจะปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนไปงานเลี้ยง				
	4. มิติการพักผ่อนหย่อนใจ				
1	ในกรุงเทพมหานครมีสวนสาธารณะเพียงพอ				
2	ท่านใช้เวลาในวันหยุดไปพักผ่อนหย่อนใจ				
3	ท่านใช้บริการสถานที่บริหารร่างกายของเอกชน				
4	ท่านพอใจที่มีรายการแข่งขันกีฬาดี ๆ ให้ชมเสมอ				
5	ท่านพอใจรายการต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์				
6	ท่านใช้เวลาว่างอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ				
7	ท่านมีกิจกรรมในวันหยุดร่วมกับครอบครัว				
8	ท่านมีเวลาไปพักผ่อนต่างจังหวัด				
9	ท่านพอใจที่สามารถเล่นกีฬาได้ดี				
10	ท่านพอใจทำงานอดิเรก				
11	มีรายการดนตรีที่ดีให้ชมอยู่เสมอ				
	5. มิติสุขภาพอนามัย				
1	ท่านพอใจในน้ำหนักและส่วนสูงของท่าน				
2	ท่านสามารถเดิน วิ่ง ได้อย่างแคล่วคล่อง				
3	ท่านพอใจในความแข็งแรงของร่างกายของท่าน				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
4	ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ				
5	ท่านเจ็บป่วยต้องพบแพทย์บ่อย ๆ				
6	ท่านดูแลสุขภาพอยู่เสมอ				
7	ท่านรู้สึกว่าน้ำหนักของท่านมากเกินไป				
8	ท่านรู้สึกว่าร่างกายของท่านไม่ค่อยแข็งแรง				
9	ท่านสามารถยกของหนักได้โดยไม่ต้องวานผู้อื่น				
10	ในรอบปีที่ผ่านมาท่านลาป่วยน้อยมาก				
	6. มิติการสาธารณสุข				
1	ท่านนิยมใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐ				
2	ท่านนิยมใช้บริการโรงพยาบาลเอกชน หรือคลินิก				
3	การบริการสุขภาพของรัฐอยู่ในขั้นดี				
4	ค่าบริการทางการแพทย์แพงมาก				
5	ค่ายา ค่ารักษาโรค ในโรงพยาบาลของรัฐแพงเกินไป				
6	ท่านได้รับความสะดวกในการใช้บริการทางการแพทย์				
7	มีสถานบริการทางการแพทย์เพียงพอแก่ความต้องการ				
8	แพทย์ที่ให้การรักษาท่านมีความสามารถเป็นที่พอใจ				
9	ท่านสามารถเรียกบริการรถพยาบาลฉุกเฉินได้				
10	ท่านต้องจ่ายเงินจำนวนมากในการรักษาพยาบาล				
	7. มิติการบริโภคสินค้าและบริการ				
1	ท่านพอใจกับความหลากหลายของสินค้าในร้านค้า				
2	มีร้านค้ามากเพียงพอให้ท่านเลือกใช้บริการ				
3	พนักงานของร้านค้าที่ท่านใช้บริการสุภาพและมารยาดี				
4	ท่านพอใจบริการหลังการขายของร้านที่ท่านใช้บริการ				
5	ท่านสามารถเปลี่ยนสินค้าได้				
6	ร้านค้าที่ท่านใช้บริการให้บริการที่ดี				
7	ท่านพอใจช่วงเวลาที่ยานค้าเปิดบริการ				
8	ราคาสินค้าในร้านเป็นราคาที่ยุติธรรม				
9	ท่านพอใจที่ร้านค้ามีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้				
10	ท่านได้รับสินค้าที่บกพร่องบ่อย ๆ				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
	8. มิติการครอบครองทรัพย์สิน				
1	ท่านพอใจกับสภาพบ้านที่อยู่ในปัจจุบัน				
2	บ้านของท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวก				
3	ท่านใช้เครื่องแต่งกายที่ราคาแพง				
4	ท่านพอใจกับจำนวนเงินฝากในบัญชีของท่าน				
5	ท่านมีหุ้นในธุรกิจที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนสม่ำเสมอ				
6	ท่านมีเครื่องประดับราคาแพง				
7	ท่านอาศัยอยู่ในบ้านเช่า				
8	เฟอร์นิเจอร์ในบ้านของท่านใช้งานได้ดี				
9	บ้านของท่านมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ				
10	ตัวบ้านของท่านชำรุดต้องซ่อมบ่อย ๆ				
	9. มิติทัศนภาพเกี่ยวกับตนเอง				
1	ท่านบรรลุเป้าหมายในชีวิตแล้ว				
2	ท่านได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง				
3	ท่านสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น				
4	ท่านมีความมั่นใจในการกระทำทุกอย่างของตนเอง				
5	ท่านภูมิใจในฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง				
6	ท่านภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน				
7	ท่านมักเปรียบเทียบฐานะของท่านกับฐานะของผู้ที่ต่ำกว่า				
8	ท่านเดือนร้อนเรื่องการเงิน				
9	ท่านคิดว่าน่าจะประสบผลสำเร็จมากกว่าปัจจุบัน				
10	ท่านมีความเชื่อมั่นว่าความคิดของท่านต้องถูกเสมอ				
	10. มิติความเชื่อและศาสนา				
1	ท่านปฏิบัติกิจกรรมศาสนาของท่านอย่างเคร่งครัด				
2	ท่านคิดว่าการพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องเหลวไหล				
3	ท่านชอบไปสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา				
4	ศาสนาทุกศาสนาเป็นเรื่องที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ				
5	คำสอนทางศาสนาเป็นเรื่องล้าสมัย				
6	ท่านศึกษาหลักธรรมของศาสนาจนเข้าใจอย่างแท้จริง				
7	การละเมิดข้อห้ามทางศาสนาเป็นเรื่องร้ายแรง				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
8	การนับถือศาสนาเป็นเรื่องไม่จำเป็นในปัจจุบัน				
9	ท่านเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว				
10	ท่านมีเวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนา				
11	ท่านฟังคำสอนทางศาสนาทางวิทยุหรือโทรทัศน์				
12	เมื่อมีทุกข์ท่านนึกถึงสิ่งศักดิ์เพื่อขอความช่วยเหลือ				
	11. มิตินิยมรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน				
1	ท่านพอใจกับการอยู่ในชุมชนของท่าน				
2	มีสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อนเพียงพอ				
3	ท่านพอใจกับสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา				
4	การให้บริการสาธารณสุขของกรุงเทพอยู่ในเกณฑ์ดี				
5	ชุมชนของท่านมีความสะอาดเพียงพอ				
6	ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน				
7	ท่านต้องใช้เวลามากในการเดินทาง				
8	ชุมชนของท่านมีระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดี				
9	ชุมชนของท่านไม่มีแหล่งกอมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม				
10	มีบริการรถเก็บขยะเพียงพอให้บริการ				
	12. มิตินิยมรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาลของตน				
1	รัฐบาลสนใจแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน				
2	รัฐบาลแก้ปัญหาการว่างงานได้ผล				
3	รัฐบาลเน้นพัฒนาด้านการศึกษา				
4	ท่านพอใจกับนโยบายด้านการต่างประเทศ				
5	รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาของประชาชน				
6	รัฐบาลส่งเสริมความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน				
8	งบประมาณด้านการทหารเหมาะสมแล้ว				
9	รัฐมีนโยบายส่งเสริมการลงทุน				
10	รัฐบาลส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของประชาชน				
11	รัฐบาลควบคุมภาวะเงินเฟ้อได้เหมาะสม				
12	รัฐวิสาหกิจส่วนมากทำกำไรให้รัฐบาลได้				
	13. มิตินิยมรู้สึกเกี่ยวกับประเทศของตน				
1	ท่านมีโอกาสในการรับข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว				
2	คนไทยส่วนมากมีความเห็นแก่ตัว				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
3	คนไทยขาดความรับผิดชอบต่อสังคม				
4	คนไทยช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม				
5	ประเทศไทยมีอาชญากรรมสูง				
6	กฎหมายไทยมีความศักดิ์สิทธิ์				
7	กฎหมายไทยมีอัตราโทษต่ำเกินไป				
8	คดีอาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น				
9	ถนนของประเทศไทยมีมาตรฐานสูง				
10	ท่านมีรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน				
11	ประเทศไทยมีบทบาทต่อสันติภาพของโลก				
12	ประเทศเรามีป่าไม้มากเพียงพอ				
13	ท่านเชื่อในความยุติธรรมของระบบศาลไทย				
14	ประเทศไทยมีอุบัติเหตุใหญ่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ				

จบแบบทดสอบขอขอบพระคุณ

สมกิจ กิจพูนวงศ์
 นิสิตปริญญาโท การวัดผลการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบทดสอบคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง

แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดคุณภาพชีวิตโดยการประเมินตนเองของผู้ตอบแบบทดสอบ ข้อมูลจากการตอบแบบทดสอบนี้จะพิจารณาโดยรวม ไม่มีผลต่อท่านเป็นรายบุคคล การตอบแบบทดสอบนี้จะไม่มีข้อใดถูกข้อใดผิด ข้อใดดีหรือเลว เป็นการประเมินตามความเห็นส่วนตัวของท่านเท่านั้น

ให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่กำหนดให้ว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อข้อความเหล่านั้น ซึ่งอาจจะ "จริงที่สุด" "จริง" "ไม่จริง" และ "ไม่จริงที่สุด" โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านประเมินแล้วเห็นว่าเป็นจริงกับตัวของท่านเองอย่างแท้จริง ดังตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
0	ท่านพอใจกับการบริหารงานภายในโรงเรียน		✓		
00	ท่านใช้เวลาว่างของท่านอย่างมีประโยชน์	✓			

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าของท่านตอบแบบทดสอบนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่เป็นจริงสำหรับท่าน

ตอนที่ 1

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. สถานภาพสมรส

สมรสและอยู่ด้วยกัน

โสดและอื่น ๆ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบคุณภาพชีวิต

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
1.	ท่านมีเวลาให้ครอบครัวน้อย				
2.	บ้านของท่านมีห้องสำหรับทุกคน				
3.	ท่านภูมิใจในคู่ครองหรือสมาชิกในครอบครัว				
4.	ทุกคนในครอบครัวมีความเข้าอกเข้าใจกัน				
5.	ท่านมีความพึงพอใจกับบ้านที่อาศัยในปัจจุบัน				
6.	ท่านมีความกังวลเพราะกลัวถูกโจรกรรมทรัพย์สินในบ้าน				
7.	ท่านมีโอกาสใช้ความสามารถเต็มที่ในการทำงาน				
8.	ท่านได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา				
9.	ท่านมีความสุขในการทำงาน				
10.	ท่านสังกัดหน่วยงานที่มีโอกาสก้าวหน้าสูง				
11.	ท่านภูมิใจกับอาชีพคุณ				
12.	งานของท่านมีความมั่นคงสูง				
13.	ท่านมีเพื่อนสนิทหลายคนในที่ทำงาน				
14.	ท่านได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากเพื่อนร่วมงาน				
15.	ท่านมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน				
16.	ท่านเป็นสมาชิกชมรมหรือสโมสรอย่างน้อย 1 แห่ง				
17.	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมชมรมหรือสโมสรเสมอ				
18.	ท่านมักทำกิจกรรมเพื่อชุมชนกับเพื่อนบ้าน				
19.	ท่านชอบชมการแข่งขันกีฬา				
20.	ท่านใช้เวลาว่างอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ				
21.	ท่านมีกิจกรรมในวันหยุดร่วมกับครอบครัว				
22.	ท่านสามารถเล่นกีฬาได้ดี				
23.	ท่านมีและชอบทำงานอดิเรก				
24.	มีรายการกีฬาที่ดีให้ชมอยู่เสมอ				
25.	ท่านพอใจในน้ำหนักและส่วนสูงของท่าน				
26.	ท่านสามารถเดิน วิ่ง ได้อย่างแคล่วคล่อง				
27.	ท่านพอใจในความแข็งแรงของร่างกายของท่าน				
28.	ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ				
29.	ท่านดูแลสุขภาพอยู่เสมอ				
30.	ท่านรู้สึกว่าร่างกายของท่านไม่ค่อยแข็งแรง				
31.	ท่านนิยมใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐ				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
32.	การบริการสุขภาพของรัฐอยู่ในขั้นดี				
33.	ท่านได้รับความสะดวกในการใช้บริการทางการแพทย์				
34.	มีสถานบริการทางการแพทย์เพียงพอแก่ความต้องการ				
35.	แพทย์ที่ให้การรักษาท่านมีความสามารถเป็นที่พอใจ				
36.	ท่านสามารถเรียกบริการรถพยาบาลฉุกเฉินได้				
37.	มีร้านค้ามากเพียงพอให้ท่านเลือกใช้บริการ				
38.	ท่านพอใจบริการหลังการขายของร้านที่ท่านใช้บริการ				
39.	ท่านสามารถเปลี่ยนสินค้าได้				
40.	ร้านค้าที่ท่านใช้บริการให้บริการที่ดี				
41.	ท่านพอใจช่วงเวลาที่ยานค้าเปิดบริการ				
42.	ท่านพอใจที่ร้านค้ามีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้				
43.	ท่านพอใจกับสภาพบ้านที่อยู่ปัจจุบัน				
44.	บ้านของท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวก				
45.	ท่านพอใจกับจำนวนเงินฝากในบัญชีของท่าน				
46.	เฟอร์นิเจอร์ในบ้านของท่านใช้งานได้ดี				
47.	บ้านของท่านมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ				
48.	ตัวบ้านของท่านชำรุดต้องซ่อมบ่อย ๆ				
49.	ท่านบรรลุเป้าหมายในชีวิตแล้ว				
50.	ท่านได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง				
51.	ท่านสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น				
52.	ท่านมีความมั่นใจในการกระทำทุกอย่างของตนเอง				
53.	ท่านภูมิใจในฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง				
54.	ท่านภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน				
55.	ท่านปฏิบัติกิจกรรมศาสนาของท่านอย่างเคร่งครัด				
56.	ศาสนาทุกศาสนาเป็นเรื่องที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ				
57.	ท่านศึกษาหลักธรรมของศาสนาจนเข้าใจอย่างแท้จริง				
58.	ท่านเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว				
59.	ท่านมีเวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนา				
60.	ท่านฟังคำสอนทางศาสนาทางวิทยุหรือโทรทัศน์				
61.	ท่านพอใจกับการอยู่ในชุมชนของท่าน				
62.	ท่านพอใจกับสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา				
63.	การให้บริการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานครอยู่ในเกณฑ์ดี				
64.	ชุมชนของท่านมีความสะอาดเพียงพอ				
65.	ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน				
66.	ชุมชนของท่านมีระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดี				

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
67.	รัฐบาลสนใจแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน				
68.	รัฐบาลแก้ปัญหาการว่างงานได้ผล				
69.	รัฐบาลเน้นพัฒนาทางการศึกษา				
70.	ท่านพอใจกับนโยบายด้านการต่างประเทศ				
71.	รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาของประชาชน				
72.	รัฐบาลส่งเสริมความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน				
73.	ท่านมีโอกาสในการรับข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว				
74.	กฎหมายไทยมีความศักดิ์สิทธิ์				
75.	ถนนของประเทศไทยมีมาตรฐานสูง				
76.	ท่านมีรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน				
77.	ประเทศเรามีป่าไม้มากเพียงพอ				
78.	ท่านเชื่อในความยุติธรรมของระบบศาลไทย				

จบแบบทดสอบ ขอขอบพระคุณ

สมกิจ กิจพูนวงศ์
 นิสิตปริญญาโท การวัดผลการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข.

คำอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดคุณภาพชีวิต

ข้อ	ข้อความ	t-test	การพิจารณา
1.	ท่านมีความสุขเมื่อได้มีโอกาสอยู่กับครอบครัว	2.2153	
2.	ท่านมีเวลาให้ครอบครัวน้อย	4.6789	คัดเลือกไว้
3.	สมาชิกในครอบครัวของท่านมีเรื่องขัดแย้งกันบ่อย	2.1863	
4.	บ้านของท่านมีห้องสำหรับทุกคน	5.4275	คัดเลือกไว้
5.	ท่านภูมิใจในคู่ครองหรือสมาชิกในครอบครัว	4.0080	คัดเลือกไว้
6.	ท่านไม่มีเวลาพูดคุยกับคนในครอบครัว	1.9330	
7.	ทุกคนในครอบครัวมีความเข้าอกเข้าใจกัน	5.5021	คัดเลือกไว้
8.	ท่านมีความพึงพอใจกับบ้านที่อาศัยในปัจจุบัน	9.8786	คัดเลือกไว้
9.	ท่านมีความกังวลเพราะกลัวถูกโจรกรรมทรัพย์สินในบ้าน	4.9491	คัดเลือกไว้
10.	ท่านรับประทานอาหารพร้อมกันกับสมาชิกในครอบครัว	2.9436	
11.	สมาชิกในบ้านปรึกษาหารือกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ	3.3058	
12.	สมาชิกในบ้านของท่านต่างคนต่างอยู่	3.4480	
13.	ท่านมีชั่วโมงทำงานมากจนไม่มีเวลาพักผ่อน	1.4717	
14.	ท่านพอใจในเงินเดือนและสวัสดิการ	4.4404	
15.	ท่านพอใจที่ได้อิสระในการทำงาน	4.4286	
16.	ท่านมีโอกาสใช้ความสามารถเต็มที่ในการทำงาน	5.7758	คัดเลือกไว้
17.	ท่านได้รับความยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา	5.2218	คัดเลือกไว้
18.	สภาพที่ทำงานของท่านมีความสะดวกสบาย	3.4870	
19.	ถ้ามีโอกาสท่านจะเปลี่ยนไปทำงานอื่น	1.3380	
20.	ท่านมีงานมากไปจนไม่มีเวลาพักผ่อน	3.7453	
21.	ท่านมีความสุขในการทำงาน	5.4016	คัดเลือกไว้
22.	ท่านสังกัดหน่วยงานที่มีโอกาสก้าวหน้าสูง	7.2773	คัดเลือกไว้
23.	ท่านภูมิใจกับอาชีพคุณ	6.2068	คัดเลือกไว้
24.	รอบโรงเรียนของท่านมีมลภาวะเป็นพิษ	0.0000	
25.	งานของท่านด้อยคุณค่า	0.6878	
26.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการทำงาน	2.9465	
27.	งานของท่านมีความมั่นคงสูง	6.4050	คัดเลือกไว้
28.	ท่านมีเพื่อนสนิทหลายคนในที่ทำงาน	6.9734	คัดเลือกไว้
29.	ท่านได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากเพื่อนร่วมงาน	7.0812	คัดเลือกไว้
30.	ท่านรับประทานอาหารกลางวันในที่ทำงานตามลำพัง	0.3139	

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	t-test	การพิจารณา
31.	ท่านได้รับความยอมรับความสามารถจากเพื่อนร่วมงาน	3.9644	
32.	ท่านได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน	6.3445	
33.	ท่านปรึกษาปัญหาการทำงานกับเพื่อนสนิทที่ทำงานด้วย	3.4506	
34.	ท่านมีเวลาพูดคุยสนทนากับเพื่อนร่วมงาน	6.6450	
35.	ท่านมีเพื่อนบ้านที่ดีคอยช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยได้	6.8028	
36.	ท่านเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	4.9623	
37.	ท่านมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน	6.8876	คัดเลือกไว้
38.	ท่านเป็นสมาชิกชมรมหรือสโมสรอย่างน้อย 1 แห่ง	6.8092	คัดเลือกไว้
39.	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมชมรมหรือสโมสรเสมอ	7.4005	คัดเลือกไว้
40.	ท่านมักทำกิจกรรมเพื่อชุมชนกับเพื่อนบ้าน	6.8436	คัดเลือกไว้
41.	ท่านมักจะปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนไปงานเลี้ยง	-0.2671	
42.	ในกรุงเทพมหานครมีสวนสาธารณะเพียงพอ	3.3882	
43.	ท่านใช้เวลาในวันหยุดไปพักผ่อนหย่อนใจ	4.6536	
44.	ท่านใช้บริการสถานที่บริหารร่างกายของเอกชน	2.9424	
45.	ท่านพอใจที่มีรายการแข่งขันกีฬาดี ๆ ให้ชมเสมอ	6.9301	คัดเลือกไว้
46.	ท่านพอใจรายการต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์	4.4951	
47.	ท่านใช้เวลาว่างอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ	5.3448	คัดเลือกไว้
48.	ท่านมีกิจกรรมในวันหยุดร่วมกับครอบครัว	5.7672	คัดเลือกไว้
49.	ท่านมีเวลาไปพักผ่อนต่างจังหวัด	4.1472	
50.	ท่านพอใจที่สามารถเล่นกีฬาได้ดี	5.8020	คัดเลือกไว้
51.	ท่านพอใจทำงานอดิเรก	5.6572	คัดเลือกไว้
52.	มีรายการดนตรีที่ดีให้ชมอยู่เสมอ	7.0307	คัดเลือกไว้
53.	ท่านพอใจในน้ำหนักและส่วนสูงของท่าน	5.9176	คัดเลือกไว้
54.	ท่านสามารถเดิน วิ่ง ได้อย่างคล่องแคล่ว	7.9718	คัดเลือกไว้
55.	ท่านพอใจในความแข็งแรงของร่างกายของท่าน	11.0922	คัดเลือกไว้
56.	ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ	7.4302	คัดเลือกไว้
57.	ท่านเจ็บป่วยต้องพบแพทย์บ่อย ๆ	1.7563	
58.	ท่านดูแลสุขภาพพออยู่เสมอ	6.2623	คัดเลือกไว้
59.	ท่านรู้สึกว่ น้ำหนักของท่านมากเกินไป	3.6511	
60.	ท่านรู้สึกว่ ร่างกายของท่านไม่ค่อยแข็งแรง	7.5903	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	t-test	การพิจารณา
61.	ท่านสามารถยกของหนักได้โดยไม่ต้องวานผู้อื่น	3.5468	
62.	ในรอบปีที่ผ่านท่านลาป่วยน้อยมาก	0.3237	
63.	ท่านนิยมใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐ	7.0792	คัดเลือกไว้
64.	ท่านนิยมใช้บริการโรงพยาบาลเอกชน หรือคลินิก	-2.8530	
65.	การบริการสุขภาพของรัฐอยู่ในขั้นดี	7.6372	คัดเลือกไว้
66.	ค่าบริการทางการแพทย์แพงมาก	2.3996	
67.	ค่ายา ค่ารักษาโรค ในโรงพยาบาลของรัฐแพงเกินไป	0.0000	
68.	ท่านได้รับความสะดวกในการใช้บริการทางการแพทย์	5.6647	คัดเลือกไว้
69.	มีสถานบริการทางการแพทย์เพียงพอแก่ความต้องการ	5.1260	คัดเลือกไว้
70.	แพทย์ที่ให้การรักษาท่านมีความสามารถเป็นที่พอใจ	5.2668	คัดเลือกไว้
71.	ท่านสามารถเรียกบริการรถพยาบาลฉุกเฉินได้	7.5471	คัดเลือกไว้
72.	ท่านต้องจ่ายเงินจำนวนมากในการรักษาพยาบาล	1.1780	
73.	ท่านพอใจกับความหลากหลายของสินค้าในร้านค้า	0.0000	
74.	มีร้านค้ามากเพียงพอให้ท่านเลือกใช้บริการ	5.1570	คัดเลือกไว้
75.	พนักงานของร้านค้าที่ท่านใช้บริการสุภาพและมารยาดี	3.2198	
76.	ท่านพอใจบริการหลังการขายของร้านที่ท่านใช้บริการ	6.2736	คัดเลือกไว้
77.	ท่านสามารถเปลี่ยนสินค้าได้	6.5642	คัดเลือกไว้
78.	ร้านค้าที่ท่านใช้บริการให้บริการที่ดี	6.1083	คัดเลือกไว้
79.	ท่านพอใจช่วงเวลาที่ร้านค้าเปิดบริการ	4.8341	คัดเลือกไว้
80.	ราคาสินค้าในร้านเป็นราคาที่ยุติธรรม	4.4864	
81.	ท่านพอใจที่ร้านค้ามีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้	5.0464	คัดเลือกไว้
82.	ท่านได้รับสินค้าที่บกพร่องบ่อย ๆ	4.2596	
83.	ท่านพอใจกับสภาพบ้านที่อยู่ในปัจจุบัน	13.3406	คัดเลือกไว้
84.	บ้านของท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวก	9.0574	คัดเลือกไว้
85.	ท่านใช้เครื่องแต่งกายที่ราคาแพง	2.8803	
86.	ท่านพอใจกับจำนวนเงินฝากในบัญชีของท่าน	5.3820	คัดเลือกไว้
87.	ท่านมีหุ้นในธุรกิจที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนสม่ำเสมอ	1.1643	
88.	ท่านมีเครื่องประดับราคาแพง	2.0669	
89.	ท่านอาศัยอยู่ในบ้านเช่า	1.4324	

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	t-test	การพิจารณา
90.	เฟอร์นิเจอร์ในบ้านของท่านใช้งานได้ดี	5.0132	คัดเลือกไว้
91.	บ้านของท่านมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ	6.9283	คัดเลือกไว้
92.	ตัวบ้านของท่านชำรุดต้องซ่อมบ่อย ๆ	4.0386	คัดเลือกไว้
93.	ท่านบรรลุเป้าหมายในชีวิตแล้ว	9.3909	คัดเลือกไว้
94.	ท่านได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง	7.9912	คัดเลือกไว้
95.	ท่านสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น	5.3364	คัดเลือกไว้
96.	ท่านมีความมั่นใจในการกระทำทุกอย่างของตนเอง	7.0587	คัดเลือกไว้
97.	ท่านภูมิใจในฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง	11.8458	คัดเลือกไว้
98.	ท่านภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	8.2713	คัดเลือกไว้
99.	ท่านมักเปรียบเทียบฐานะของท่านกับฐานะของผู้ที่คิดว่า	2.6733	
100.	ท่านเดือนร้อนเรื่องการเงิน	2.0094	
101.	ท่านคิดว่าน่าจะประสบผลสำเร็จมากกว่าปัจจุบัน	2.2991	
102.	ท่านมีความเชื่อมั่นว่าความคิดของท่านต้องถูกเสมอ	3.1633	
103.	ท่านปฏิบัติกิจกรรมศาสนาของท่านอย่างเคร่งครัด	4.0167	คัดเลือกไว้
104.	ท่านคิดว่าการพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องเหลวไหล	2.1077	
105.	ท่านชอบไปสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	3.5803	
106.	ศาสนาทุกศาสนาเป็นเรื่องที่มีเหตุมีผลน่าเชื่อถือ	4.7165	คัดเลือกไว้
107.	คำสอนทางศาสนาเป็นเรื่องล้ำสมัย	3.7735	
108.	ท่านศึกษาหลักธรรมของศาสนาจนเข้าใจอย่างแท้จริง	7.4937	คัดเลือกไว้
109.	การละเมิดข้อห้ามทางศาสนาเป็นเรื่องร้ายแรง	3.4955	
110.	การนับถือศาสนาเป็นเรื่องไม่จำเป็นในปัจจุบัน	1.4100	
111.	ท่านเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	4.5644	คัดเลือกไว้
112.	ท่านมีเวลาประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	7.9096	คัดเลือกไว้
113.	ท่านฟังคำสอนทางศาสนาทางวิทยุหรือโทรทัศน์	4.7293	คัดเลือกไว้
114.	เมื่อมีทุกข์ท่านนึกถึงสิ่งศักดิ์เพื่อขอความช่วยเหลือ	2.0405	
115.	ท่านพอใจกับการอยู่ในชุมชนของท่าน	9.2696	คัดเลือกไว้
116.	มีสวนสาธารณะหรือที่พักผ่อนเพียงพอ	6.5486	
117.	ท่านพอใจกับสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา	9.5369	คัดเลือกไว้
118.	การให้บริการสาธารณสุขของกรุงเทพฯ อยู่ในเกณฑ์ดี	8.8304	คัดเลือกไว้
119.	ชุมชนของท่านมีความสะอาดเพียงพอ	10.6291	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	t-test	การพิจารณา
120.	ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	9.5363	คัดเลือกไว้
121.	ท่านต้องใช้เวลามากในการเดินทาง	4.7155	
122.	ชุมชนของท่านมีระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดี	8.5456	คัดเลือกไว้
123.	ชุมชนของท่านไม่มีแหล่งก่อกมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม	3.1731	
124.	มีบริการรถเก็บขยะเพียงพอให้บริการ	6.4989	
125.	รัฐบาลสนใจแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน	8.4390	คัดเลือกไว้
126.	รัฐบาลแก้ปัญหาการว่างงานได้ผล	6.9497	คัดเลือกไว้
127.	รัฐบาลเน้นพัฒนาด้านการศึกษา	6.2843	คัดเลือกไว้
128.	ท่านพอใจกับนโยบายด้านการต่างประเทศ	6.3990	คัดเลือกไว้
129.	รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาของประชาชน	8.0439	คัดเลือกไว้
130.	รัฐบาลส่งเสริมความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน	5.6695	คัดเลือกไว้
131.	งบประมาณด้านการทหารเหมาะสมแล้ว	3.3794	
132.	รัฐมีนโยบายส่งเสริมการลงทุน	5.6295	
133.	รัฐบาลส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของประชาชน	5.2018	
134.	รัฐบาลควบคุมภาวะเงินเฟ้อได้เหมาะสม	5.6224	
135.	รัฐวิสาหกิจส่วนมากทำกำไรให้รัฐบาลได้	2.5312	
136.	ท่านมีโอกาสในการรับข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว	4.9227	คัดเลือกไว้
137.	คนไทยส่วนมากมีความเห็นแก่ตัว	2.3506	
138.	คนไทยขาดความรับผิดชอบต่อสังคม	1.5726	
139.	คนไทยช่วยกันรักษาสมภาวะสิ่งแวดล้อม	2.9592	
140.	ประเทศไทยมีอาชญากรรมสูง	1.1245	
141.	กฎหมายไทยมีความศักดิ์สิทธิ์	4.3933	คัดเลือกไว้
142.	กฎหมายไทยมีอัตราโทษต่ำเกินไป	2.2303	
143.	คดีอาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น	-0.6941	
144.	ถนนของประเทศไทยมีมาตรฐานสูง	3.9716	คัดเลือกไว้
145.	ท่านมีรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	7.2211	คัดเลือกไว้
146.	ประเทศไทยมีบทบาทต่อสันติภาพของโลก	3.4828	
147.	ประเทศเรามีป่าไม้มากเพียงพอ	4.8038	คัดเลือกไว้
148.	ท่านเชื่อในความยุติธรรมของระบบศาลไทย	6.0377	คัดเลือกไว้
149.	ประเทศไทยมีอุบัติเหตุใหญ่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ	-0.5377	

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รศ.อังคณา สายยศ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รศ.วิัญญา วิศาลภรณ์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รศ.เชียรศรี วิวิธศิริ	ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์	ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
อ.เรวดี อินทสระ	ภาคพื้นฐานของการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมกิจ กิจพูนวงศ์
เกิดวันที่	29 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2503
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 397/23 ซอย วิชัย ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2521	ปวช. จากโรงเรียนอาชีพะดอนบอสโก
พ.ศ. 2523	ปวส. จากวิทยาลัยอาชีพศึกษา วิทยาเขตเทเวศร์
พ.ศ. 2525	ปม. จากวิทยาลัยอาชีพศึกษา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ
พ.ศ. 2527	กศ.บ. วิชาเอกการวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2539	กศ.ม. วิชาเอกการวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
สมกิจ กิจพูนวงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2539

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 1,000 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่แบบทดสอบคุณภาพชีวิต จำนวน 78 ข้อ แต่ละข้อกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนไว้ 4 ระดับ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9265 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ พบว่าจากการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีเทคนิคแกนสำคัญและหมุนแกนแบบอโรทอนอล วิธีวาริแมกซ์ ได้องค์ประกอบที่ชัดเจน 7 องค์ประกอบ ได้ความแปรปรวนสะสม เท่ากับร้อยละ 44.5 ชื่อองค์ประกอบมีดังนี้ 1. บริการของชุมชน 2. บริการของรัฐ 3. สุขภาพ 4. บ้านและครอบครัว 5. ชีวิตการทำงาน 6. ความเชื่อและศาสนา 7. ทักษะเกี่ยวกับตนเอง มีจำนวนตัวแปร 54 ตัวแปร เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตระหว่างครูเพศชายกับครูเพศหญิง พบว่า คะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิต มิติบริการของชุมชน มิติสุขภาพ และมิติชีวิตการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคะแนนองค์ประกอบโดยรวมทุกมิติ พบว่า ครูเพศชายกับครูเพศหญิงมีคะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนองค์ประกอบของครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน กับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ พบว่า มิติบริการของชุมชน มิติสุขภาพ มิติชีวิตการทำงาน และมิติทักษะเกี่ยวกับตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาคะแนนองค์ประกอบโดยรวมทุกมิติ พบว่า คะแนนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน กับครูที่มีสถานภาพโสดและอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A FACTOR ANALYSIS OF QUALITY OF LIFE FOR TEACHER IN
THE SCHOOL OF BANGKOK METROPOLIS ADMINISTRATION

ABSTRACT
BY
SOMKIT KITPOONWONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
March 1996

The purpose of this study was to explore the Quality of Life factors of teachers in Bangkok Metropolis Administration School. One thousand teachers from fifty - seven schools were selected by multistage random sampling.

Test on Quality of Life was constructed in 4 point scale score. It was tried out and revised. The final form of the test consisted of are 78 items. The Quality of Life test had reliability of .9265. The principal axis factoring technique was used to extract the initial factors and rotation by varimax method, orthogonal case. The result of factor analysis indicated that among 78 variables, there were 7 factors : 1) Community service 2) Government service 3) Health 4) Home and family 5) Working status 6) Believe and Religion 7) Self concept. The total of variable were 54 variables. In testing the different of Quality of life score between male and female teachers was significant at .05 level in the total test, Community service, Health and Working status. In testing the different of Quality of life scores by marriage status between group of teacher single and married it was significant difference in Community service, Health, Working status and Self concept.